

ARGIA

1978-Ekaina 18-XLI garren urtea 789 zenbakia 50 peza

PARA EUSKADI
CON
TERROR

("Kulturaren bidalgailurik eragileena hizkuntza dugu,
berarekin batera hura "indize" gisara eskaintzen zaigu.)

Gure egoeran, alferrikakoa gertatzen zaigu
behin eta berriro aipatzea,
Euskal Herrian Euskarak gure Herriko kultur
berezitasunak zehazteko eta beronen historia
berriz sortzeko duen garrantzia".

Julio Caro Baroja
JULIO CARO BAROJA
Historiagile eta Emografoa

BAI EUSKARARI

BAI EUSKARARI duzu **EUSKALTZAINDIAK** ezarri duen lema Euskal Herrian bizikideok konturatze-ko gure kultura eta hizkuntza zein egoeratan dauden, eta hontara, geure ahaleginak, eskaintza eta diru laguntza emateko.

BAI EUSKARARI, euskara, duela hainbat urte sorturiko hizkuntza, euskaldunon nortasuna, hobekien ezberdintzen duena.

BAI EUSKARARI, zeren, zalantzarik gabe, berau baitugu gure nortasunaz berjabetzeko erarik onena. Euskarak bizitza-filosofia bat darama barnean eta bera-rengana hurbiltzen dena euskal nortasunaz jabetzeko asmoz aurreratzen da gure gurea den izakera bat ikusi eta hura lortzeko.

BAI EUSKARARI, zeren Herriaren ondare bezala denona baitugu eta inork ez du eskubiderik hura gelara-

zi eta oztopatze-ko. Euskaraz berjabetzea Euskal Herriko bizikide guztioi dagokigu. Pertsona eta familia mailan berjabetu behar dugu (semei beraiena den bezala eskainiz). Eta batez ere, gizarte mailan: hiri nagusietan ezarrit, egungo zientzia eta teknik mailatarako gai eginez, Unibertsitate eta ikasketetxeetan erabiliz; erakunde ofiziale- tan erabil- tzea bultzaturik.

Honelako, ekintza batek era guztietako laguntzak behar ditu. Guztiau burutze-ko, **EUSKALTZAINDIAK** dei hau egiten digu:

Denon laguntza behar du. Ezin du inork bere burua zuri- tu; **BAI EUSKARARI** herri osoaren erantzuna izan behar du.

Gure Herria bizi dadila nahi baldin baduzu, lagun ezazu **BAI EUSKARARI** kanpaina.

Euskal Herriak ez du hil nahi, bizi nahi du, biziko zaigu. Denon artean bizi eragin behar diogu!

Nahi nuke **BAI EUSKARARI** laguntzea
.....pezetatuko diruz.
Behin ☐
Urtekoa ☐
Hiruhilabetero ☐
Hilero ☐
Izena
Deiturak
Helbidea
Herria
Probintzia
Kontu Zenbakia
Banketxea
Sukurtsala

Sinadura

EUSKALTZAINDIA
Ribera, 6, entlo.
Tfno. 4152745 -
BILBAO-5

REAL ACADEMIA
DE LA LENGUA VASCA
EUSKALTZAINDIA
ACADEMIE ROYALE
DE LA LANGUE BASQUE

EKAINAK

16

**EUSKAREN
EGUNA**

Euskal kultura eta
euskararen aldeko diru eskaera.

Euskadik ez du amnistiarik izan. Kontzertu ekonomikoak kentzeko legearen sarreratik "traidore" hitza kentzea besterik ez dute egin. Ez zaigu aginte politikorik, ekonomikorik eta kulturalik eman nahi. Abertzaleen eritzia baztertu egin nahi da Estaduko konstituzioa, Euskadiri ez zaio bere ekonomiaz baliatzen utzi nahi, euskarari gaztelaniaren mendeko egitekoa opa zaio.

Hildakoentzat ere ez da amnistiarik. Frankismoaren kontra eta Euskal Herriaren alde odola isuri zuen Txabi Etxebarrietari, zerraldo eroritako Benta Haundin oroitarrik jartzen ez du gobernuak utzi. Hiru zauritu izan dira, bi balaz eta hirugarrena gomaz. Deteniturik ere izan da.

Diktadura desegiten eta Euskadi askatzen borrokatu direnentzat ezineraman haundia daukate oraindik agintzen daudenek. Demokrazia eta herri desberdinen berezitasunak hitz maltzur batzuk besterik ez dira Espainiako gobernariaren ahotan.

Euskadi nazioa denik eta nazio gisa buruz buruz mintzatu behar duela beste nazioekin ez dute entzun ere egin nahi. Eta Euskadi ez da Madrilgo soberakinez asetzen. Bere eskubideak, bere askatasuna, bere aginpidea eta bere ondasunak eskatzen dituen herri hori balaz eta gomaz erantzuten zaio.

Euskal Herria txikitu zuten Mola eta Francoren izenez bataiatu daude herrietako kaleak. Herriak begiko zakarra haina ikusi nahi ez dituen gizon gorrotagarrien izen lotsagarriak hor daude kale ertzetan. Herri osoa zutik jarri zuen Etxebarrietaren oroitzapenez ez da hil zen lekuan oroitarri txiki bat ezartzen utzi.

Espainiako agintariek eta Espainiako indar harmatuek debekatu dute. Hala ere norbaitek indar arrotzek harturik eta menderaturik gaudela esaten baldin badu hauzitara hotsegiten zaio.

Bilbon, elkarrizketaren bidez Madrilgo gobernuarengandik Euskadirentzat aginte politikoa eta ekonomikoa lortu nahi duten indar abertzaleak bildu ziren. Tolosan, berriz, parlamendutik kanpora, kaleko borroka Euskadi independentea, sozialista eta euskalduna egin nahi dutenak bildu ziren, batez ere.

Batzuei atzetik parra eginaz eta besteei aurretik egurra emanaz erantzuten du Madrilgo gobernuak. Hau, honelaxe izan da, lehen ere. Hala da UCDren garaian. Hala gertatuko da, zori-tzarrez, PSOEren agintealdian ere.

Euskaldunok burua argi eta bihotza kementsu behar dugu une honetan. Elkarren kontrako zipokeriek eta setakeriek itsuturik ez dugu ezer lortuko, batzuei atzetik eta beste aurretik emango digute. Eta guk, berriz ere, hartu egin beharko ditugu, lehen Francorenak, orain Suarez-enak, eta gero Gonzalezenak.

Badirudi ez garela Euskadirentzat borrokan ari. Talde bakoitzak eta taldeko gidari bakoitzak, denen ginetik, bere interesak nahi dituela badirudi. Euskal Herriari agintea itzultzeko ordez, talde bakoitzak beretzat nahi duela agintea badirudi. Bestela, nolatan sortzen dira Euskadin hainbeste partidu eta partiduska? Zergatik hainbeste zatiketa, partidu bakoitzaren barruan?

Euskal Herriak ahal duen aginte ekonomikorik, politikorik eta kulturalik haundiena eskuratu behar du, une honetan. Hori lortzeko borrokan ez dezagula elkar jo. Haruntzaxeago eta honuntzaxeago jotzen dugun golpea Euskadiren burjabetasuna lortzeko izan dadila.

ZERUKO ARGIA

Lehendakari:
Kalelano Ezeiza.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:
Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Joseba Sarriena. **Iruinean:** Txema Larrea. **Iparaldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Esteban Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujaña, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera.

Herrietako berri - emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Boraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eizelxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzuri (Durango), Barreneitxea (Oizartun), Anatsan (Azpeitia), Inalureta (Pasai Donibane), Uribe (Hernani), Gira (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-lurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrakzi eta disleak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Berastegi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxebarri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitate: Joxe Mari Ostolaza.

Fotoliteak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak, Burlada, Kale Nagusia, 50-1 Donostia, Okendo 22 Telf.: 42-77-86.

Melditzea eta idazketa:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia

ALVAREZ IRAOLA - Ibaeta - Donostia - D. I. 80-1943

HARPIDA SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Atzerriariko beste herrietan	2100	ptz.
Alrez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	50	ptz.

Irakurleak mintzo

AI INFORMAZIOA!

Penagarria benetan HASiren batzarreaz 786. zenbakian, 16. orrialdean eman zenuten informazioa. Ez zuen ezer berriarik aportatzen egunkarietan esanda zegoenaren gain. Aldiz, zenbaki berdian, 5. orrialdean, egunkarietan ere azaldu ez ziren hainbat gauza esaten zen gai berdina. Zertan gaude, kazetari jaunok? Izan ere, lehenengoari buruz pentsatzen dut aldizkari bateko artikulua egunkarietako informaziotik aparte zerbait aportatu behar lukeela, ezta? Horretarako, zuek kazetariok, jakingo duzue zer bide erabili, baina ezin duzuea da, nere ustez, hori, ezer berririk esan gabe geratu. Beste

gauza bat ere pentsatzen dut: "kanpotarrei" buruz ari zaretenean gehiago sartzen dituzue, kritikak, hipotesisak, zurrumurrutak etabar, baina "etxeko-etaz" ari zaretenean, edo betiko topikoak edo mutu. "Egia iraultzailea omen da beti" eta egia azaltzeak esfortzu bat eskatzen du.

JOSU O.

FILATELIKOAK BATU!

Zuzendari jauna:
Filatelia asko maitatzen dudanez gero, gustatuko zitzaidake jakitea zuzentzen du-

zun aldizkari horretako irakurleen artean zenbat jenderi interesatzen zaion gai hau. Harpideduna naizenetik sekula ez duzue ezer argitaratu filateliari buruz. Pertsona bakarra baldin banaiz, pase. Baina irakurle askoren afizioa baldin bada, ukitu beharrean zaudetela diot.

Espero dut dei hau "Irakurleak Mintzo" sekzioan argitaratzeko trabarik ez duzuela izango. Filatelian interesa duzuen guztiok idatz ezazue "Zeruko Argia"ra, nik egin dudana bezala. Zerbait lortuko daudalakoa nago!

FILATELIKO BATEK

BADAEZPADA

"Zeruko Argia"ko lagunok:

Udaberria heldu dela eta itxaropena handitzen zaidala sentitu dut. Horregatik ez dut entzun nahi ere kaletan zehar zabaltzen ari diren zenbait berri maltzur. Berrito ere —eta behin eta berrito ala izan da— dila, hor zaudetela adierazten bait du— oso gaizki zabilztatela diote. Ez diet kasu gehiegirik egin, betiko mihin gaiztoak diotena bait da. Baina badaezpada ere (gosea jana-kin sendatzen bait da) harpide batzu egiten saiatu naiz. Hor bidaltzen dizkizuet zuzenbideak. Eta, mesedez, udaberria heldu da, eta berri mingarriak ez dut entzun ere nahi.

J.F. LUJUA

besteena

CAMBIO 16en 340. zenbakiko editorialetik: "Cuando se bombardea a la sociedad desde ciertas publicaciones irresponsables con una sarta de falsedades después de otras, natural es que la sociedad reaccione perdiéndoles totalmente el respeto a la letra impresa y a los profesionales de la letra impresa (...). Pero una cosa es cometer errores no queridos y otra muy distinta es contar mentiras a sabiendas. Cuando rumores no confirmados o declaraciones interesadas y estrambóticas pueden destrozar la reputación de los ciudadanos, no pueden ser publicadas ni entre paréntesis". Zenbaki berdian argitaratutako "Farsa en arabe" artikulotik: "Tras el atentado chapuza contra Antonio Cubillo, Argelia ha montado una parodia de juicio a los dos españoles presuntamente implicados, uno de los cuales podría ser ejecutado antes de la Conferencia de Jertun".

LA CALLEren 11. zenbakitik: "Entre las Fuerzas del Orden Público destacadas en el País Vasco se percibe un fuerte lastre heredado del franquismo pero afortunadamente ese lastre no ha desembocado en un activismo político y, al parecer, tampoco en el apoyo a entramados orgánicos parapoliciales.

Sin embargo esa eventualidad no sería descartada si prosigue el acoso armado y las tensiones desencadenadas entre una opinión pública hipersensibilizada y unos cuerpos aquejados de una psicosis de aislamiento" (azpimarrak gureak dira).

INTERVIUren 108. zenbakian argitaratutako "Cinco mil millones de déficit para un País improbable VIDE LA GANO EL PRIMER PARTIDO" erreportajetik: "La decoración es perfecta, pero la vigilancia a que está sometido este Campeonato, desde las zonas periodísticas hasta los estadios, pasando por los puntos de reclusión de los 16 equipos nacionales que protagonizan los Mundiales, no hace falta verla para sospecharla. (...) Y el Mundial del Fútbol, según confirmación del general Merlo, forma parte de la democratización del país, que Videla imagina como "una verdadera democracia, auténticamente representativa, con plena vigencia de nuestros principios republicanos tradicionales y en un verdadero federalismo sustentada a través de corrientes de opinión nacionales amplias y sólo inspiradas por la grandeza del país y del bien común". Cada maestrillo tiene su librito, y qui-

zá esto de gastar cinco millones de pesetas en el aparato del fútbol resulte toda una enciclopedia democratizadora".

MUNDOren 1.980. zenbakian argitaratutako "Letamendia, EIA es ETA desarmada" elkarrizketatik: "Volviendo a ETA ¿tiene la organización vasca una trastienda histórica?

—ETA, lo que tiene es una leyenda negra. Y como todas las leyendas depende, quién las manipule. Pero yo creo, de todos modos que ETA no tiene una historia oscura. ... No sé si habla de ajustes de cuentas, de extrañas infiltraciones. —Tales ajustes de cuentas no han existido. La historia de Pertur es indignante, eso es una deformación absurda".

Lehenbizi, eurokomunismoa hasi zitzaigun sozialismoranzko bere bide demokratikoa, hots, sufragioaren bidekoa aldarrikatzen eta leninismoa abandonatzen. Dena dela, hitzez abandonatu beharrik ez zegoen batere. Egitez aspaldidanik Leninen aztarnak ilunpetan zebiltzen eta eurokomunismoaren baitan bere tesisak piktutara bidaliak.

Geroago, oraindik orain, PSOE marxismoa abandonatu nahirik dabilela esan digute. Eta ezkerrean ere norbait harrituta geratuko zen segur aski: esate baterako, trostkistak, Felipe jauna Donostia aldera etorri zenean lehenengo bider, bere partidua "partido de la clase trabajadora" zelako, , hemen egin nahi zitzaion boikotaren aurka altxa baitzitzazkigun beren pankarta eta guzti.

Inperialismoaren eta burgesiaren ideologia, jakin nahi lukeen guztiak jakin lezakeenez, ez dago herri zapaldu eta proletalgoaren bihotzetik urrun. Ez dago berauen bestakaldean. Hau da: klase zapalduok hemen, hibaieren alde honetatik, batasun tinkoa funtsatuz, eta bestekaldean, imperialismoaren gorputz erraldoia bere menpeko Estatuak bezainbat bururekin . Ez ez dago hibaierik tartean, ez dago mugarririk tartean. Tartean PC, PSOE eta antzeko partiduak dauzka-

ardilarruz jantzita ibiliak

JOXE M. ODRIOZOLA

gu. Ardilarruz jantzita, otsoarena eginez, langile-riaren odola xurgatuz ari zaizkigun partiduak ala ona delako , Mugika astapiku bat eta Carrillo fari-seo bat delako.

Mendebal Europako partidu eurokomunisten jarrerak ezin ekar lezake klase zapalduen hondamendia izan ezik. Hauek, Mediterranea deskubritu balute bezala, ideologiaren hegemoniaren izenean, Estatu heme-ki-hemeki eta goxokiro alda litekeela argudiatuz etorri zaizkigu. Ideologiaren mirariz, eurokomunisten Jainko berria , indar erlazioak zapalduen alde, berez edo, etorriko direla eta gauden zain igar-le berri hauen paradisu berriaz. Hala nola "Las fuerzas de la cultura", "las amplias masas an-

tiimperialistas" eta antzeko deskubrimenduekin, aingeru salbatzaile berriak beren paradisuatik bidali dizkiguten. Zaude lasai: Sufragio unibertsalaren balantza noizpait gure alde aldatuko dira eta; zapalduen klase-kontzientzia burruka ideologikoaren burrukaz ernatuko da eta. Zaude lasai, bai, ardilarruz jantzitakoek noiznahi eta nonnahi , artaldea edozein delarik ere, gauza bera egin baitute: inozoen odola xurgatu.

Mugika jaunak aspaldi esana du, sozialismoaren aita, norbait izatekotan, Kautsky zela. Honekin dena esana dago.

Ardilarruz jantzita-ko demagogo eta fariseo guztion artean, noizean behin, eta benetan pozgarri egiten zaigu hau, langi-

leen hitz espontaneo aditu ahal izaten dugu. Espontaneo bezain materialista, batek esango lukeen gisara. Adibidez, Mármoles Altuna delako lantokiko , langileen hitz materialista: "a nosotros, por culpa de la crisis , se nos obliga a robar o a andar como feriantes de fábrica en fábrica para poder vivir y comer y a depender del INP, que lo estamos cotizando entre todos los trabajadores; pero cuando defendemos nuestros derechos a la democracia y a la libertad se nos llama terroristas y nos meten en la cárcel". Hizpide materialistarik baldin bada, prolegalgoaren klase instintoa da hori. Eta partidu lbatek, zerbaitetarako sortu bada horretarako sortu da eta, instinto hori landu , forma eman eta sistema ideologiko bat bihurtu behar omen du, bere burua langileen ordezkariatzat baldin badu behinik behin. Baina instinto hori sozialdemokrazia eta eurokomunismoak bereganatzen dutenean, hibai pozuindu batek bezala, desnaturalizatu, ito eta deformatu egiten du Estatu-ko klase boteretsuen zerbitzuan jartzeko. Proletalgolari, beraz, ez zaio soilik odola xurgatzen, bere hizpide materialista ere deformatzen zaio burgesiaren demokrazia honetan. Kapitalismoa, deformazio bat besterik ez da; klase boteretsuen formazioa, alegia.

Transportes **ankar s. a.**

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Jatetxea

DONOSTIA

ALDANONDO

K. EUSKAL-HERRIA-6

SAGARDOA - TXAKOLINA

Urrt. 412852

Donostiako estiloa.

AUZMENDI

AUZMENDI, Sastre. Vergara 1.

mugaz barne jota kantariak Leitzen

JON URRUJULEGI

Lehendik zertxobait ezagutzen bagenuen ere, hil honen 11 izan da Leitze hobekiago ezagutzeko —zergatik ez maitatzeko?— aukera eman diguna. Herri txukuna, dotorea eta aberatsa. Eta aberastasuna lanak bakarrik sortzen duenez herri langilea. Jatortasun airea dario Leitzeri. Leitze lurrez haundia, leitzarra bihotzez haundiagoa. Hil honen 11n eta egun oso batez, Leitze Euskal Herri osoaren bihotz-gune izan zen, geografiaren puntu guztietatik bertaratuei harrera eta abegi ezin hobeak eskainiz. Euskalduntze Alfabetatze Egunak ezin zezakeen agertoki bikainagorik hauta.

Txukuna, dotorea eta aberatsa izateaz gainera, Leitze euskalduna da. Bai euskalduna eta nafarra, nafarra eta euskalduna. Afirmazio honek, segurki, ileak lastuko dizkio Amadeo Marcori. Agian, bere etxeko... barkatu! bere Diputazioko "navarrismoan" erabat murgildurik, zera erantzungo digu: "Leiza es Navarra, igual que la Ribera. Si la Ribera no es vasca, tampoco Leiza. Además que lo digo yo... y basta!". "Eta horrela dio bere buruari sineztarazteko, frase hauk zazpi aldiz errepikatu ondoren, foruak aztertzen jarraituko da Marco, Foruak aztertzen gau eta egun, eten gabe. Madrilgo Konstituzioaren consensusaren ez-titan behin eta berriz mihizkatuz. Baina Amadeoren bihotzeko Ribera, Erribera hasi da bilakatzen. Ordezkariek zer suma bidali partez, Amadeo bera Leitzen izan balitz, honako kobla adierazgarri hau entzungo zuen:

La lengua me la quitaron
a la gente la Ribera
pero olvidan que Navarra
es la madre del euskera. (Txaloak)

Eta Amadeoren mandatariak erabat txunditurik zeudela, Erriberako koblariak honela jarraitu ziren:

Pa marginar a Navarra
se escudan en la Ribera,
mas los navarros decimos
que es vascona toda entera. (Txaloak).

Eta Amadeoren mandatariak jendartearen, gerritik "zerbait" atertzeko keinuak egiten hasi ziren, jota-kantarien desafioa iraingarria zitzaizela eritizirik. "Por los FUE-ROS (maiuskulaz esan zuen) de Navarra, que me lio a tiros!" oihukatu zuen mandatarien buruzagiak, Leitze euskal giroaren sua eraman ezinik. Frase hontaz ingurukoak bakarrik ohartu ginela, us-te nuen. Baina jota-kantariak beste kobla hau jailki zuten orduantxe:

Con la excusa de los fueros
y ocultando la verdad,
mos quieren dejar en cueros
y sin Universidad. (Txaloak)

Eta Amadeoren mandatariak, nazkatutik edo, tiro bat bera ere bota gabe, hanka egin zuten plaza-tatik. Inork ez zuen jakin nora joan ziren. Dena dela, goardia zibila ez ziren agertu. Kale nagusiko ikurriña erretzera ere ez ziren joan, guk, Leitze abandonatu genuenean, artean tinko jarraitzen baitzuen bertako abertzaletasunaren testigu. Abertzaletasunaren testigu Fraga Iribarrenen erna-
rri, Martín Villaren atsekabe, Amadeo Marcoren buruko min...

Eta jota-kantariak, Erriberaren historia berriaren egunsenti bailiren, kobla kantari jarraitu ziren:

Y no nos dan subvenciones
y aunque nos pongan mil trabas,
ha de durar la ikastola
más de mil generaciones. (Txaloak).

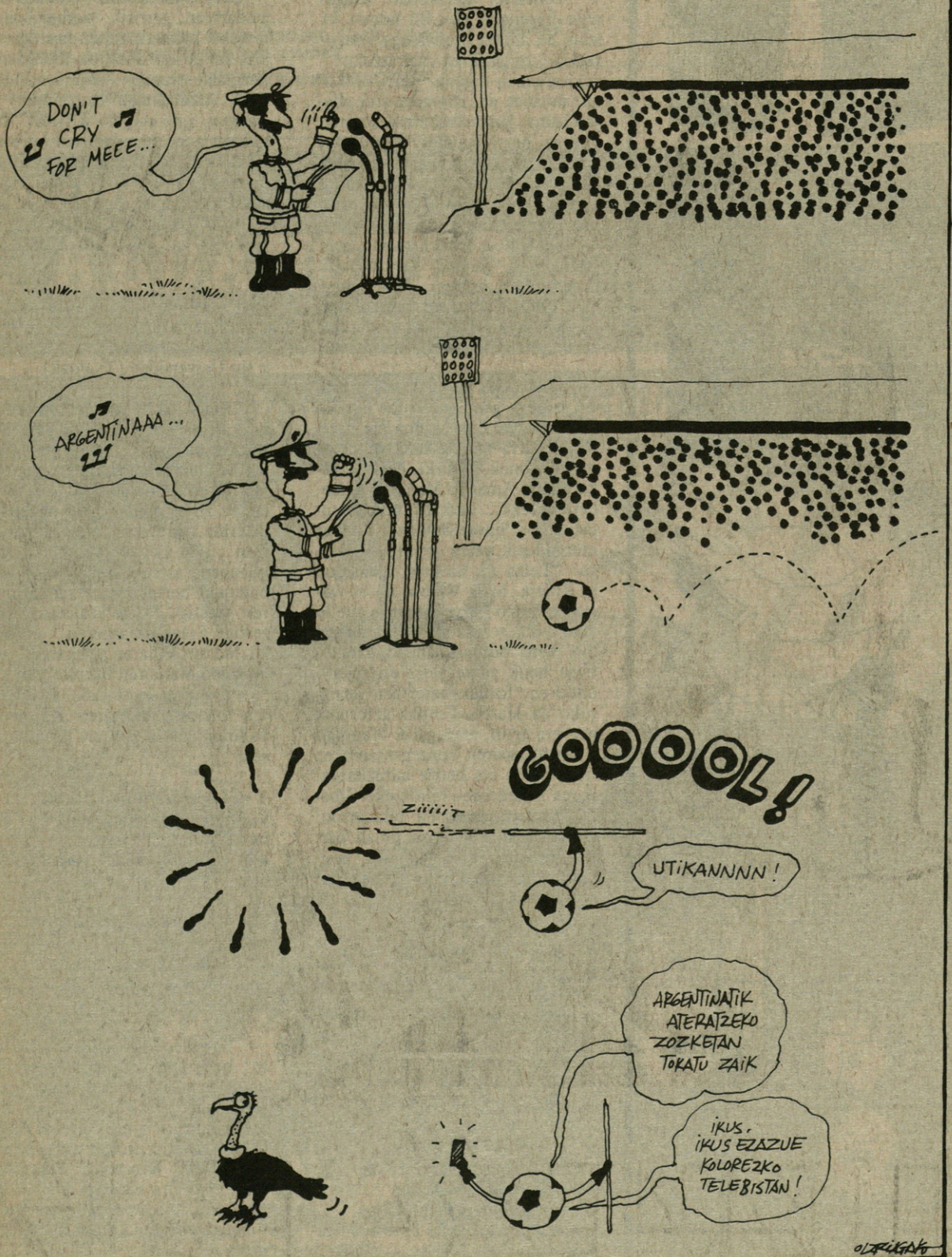
Por su labor les cantamos
a todas las ikastolas
y con fuerza les decimos:
ánimo que no estáis solas. (Txaloak).

Amadeo bere etxean, barkatu! bere Diputazioan Leitzelarreko izeiak baino sendoago egon bada ere, ez dirudi Leitze jota-kantariak orain arteko esklabutzan jarraitzeko prest daudenik. Amadeoren erregetza azkenetan da. Leitze eta Erribera Euskal Herria dira. Alegria gaitzen bada, honelako jota-kantariak ditugun artean...

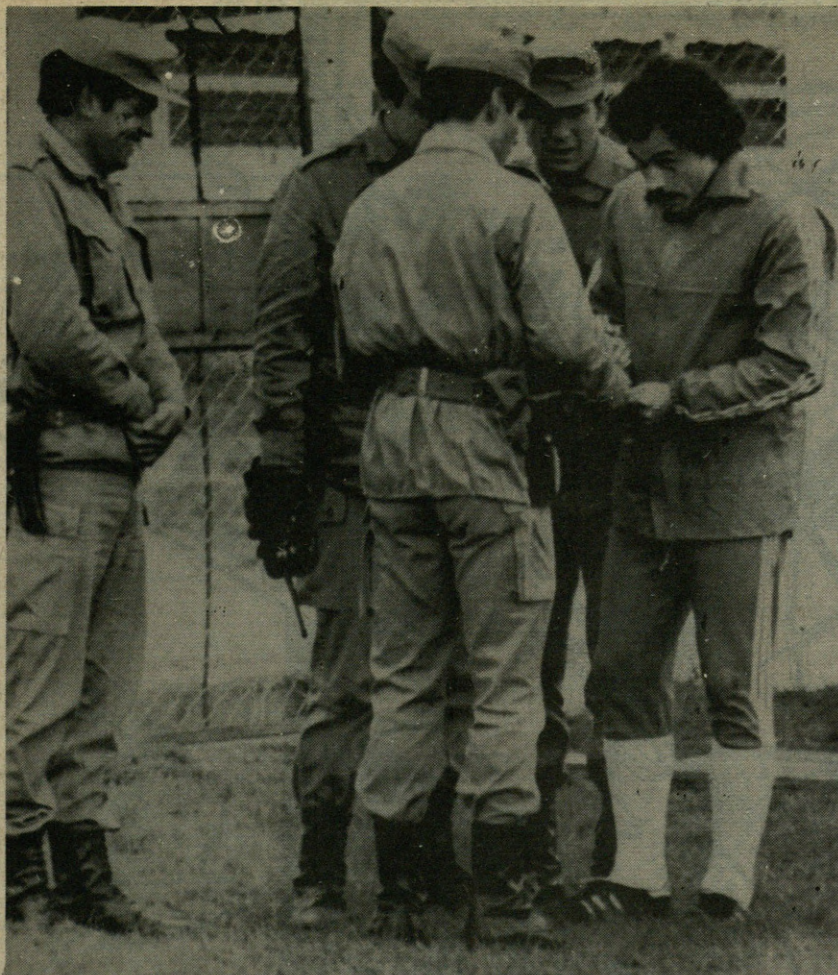
mozorrozko

prekontseilari maskaratua

BEU BARA EUSKAL PRENTSA

Futbolisten autografoak poliziaren izangoaren truke.

Montoneroen ustez partidu hau herriak irabaziko du. Baina, oraingoz, enpate doaz eta txapelketa honek erakarriko duen ekonomiko porrota kontutan hartuz, irabazte hori zeharo txepela izango litzateke. Gaineraz, eta Argentinak txapelketa irabaziko balu, Videlaren esku egongo litzateke "ogia eta zirkoa" eskaintzeko egokiera.

Italia, partiduak garaipenak dira

Eta futbol aldetik zer aportatu dute mundialek, lehen fasea bete denean eta, beraz, onenen kriba egin denean? Galderak erantzun erraza du: dezeptzioek alde positiboak estali egiten dituzte.

Honela, adibidez, hobereenen artean zeuden selekzioek, Alemania, Holanda eta Brasil bezala, lehen proba hala nola iragan dute, inor konbenzitu gabe. Argentinak, txapelketaren antolatzaileak, arbitro batzuren laguntza behar izan du Hungria eta Frantzia baztertzeko, azken hau okerrera aterata dena izan delarik.

Gauza positiboan artean Italiaren joku sobrio eta efikaza azpimarratu daiteke; hau da hiru partiduak irabazi dituen selekzio bakarra; Perú berriz hiru partidutan garaile aterata eta batean enpate eta Túnezek, nahiz eta eliminatua izan, bikain jokatu zuen. Tunezinoek Mexicori irabaztea lortu zuten, eta hau zen afrika-

tanto bana

Argentinako futbol txapelketako politiko markagailuan tanto bana agertzen dira. Lehenbiziko gola, boikot eta guzti, Munduko Txapelketari hasiera emanez, Videlak sartzea lortu zuen. Asteartean "Montoneroek" enpatatzea lortu zuten. Frantzia-Argentina partidua hasi baino lehenxeago, mundu guztia telebistaren aurrean noiz hasiko zain zegoela, "Montoneroek" telebistan esku sartzea lortuz enpatatu zuten.

Partidu honetako egoeraren jauna eta jabe, iraultzaile talde hori dela dirudi. Talde hau ez zitzaion boikotaren kanpainari iotu eta beraz, Videlaren pakearen aldeko (honek bere etsaiak sartzen dituen hilerriko pakeaz ari da noski) mintzaldi bortitza ezin daiteke goltzat hartu. Hau da, 1936. urteko Hitleren olimpiadaren antzera jokatu nahi duen honek, ezin du nahi duena egin.

Videlaren ustetan etorri behar ziren 100.000 turistetatik erdiak ere

ez dira etorri. Beraz, ekonomiko arazoa ere uste zuen baino askoz larriagoa izango du. Apaintzen ari den lujozko azpiegiturak ere ez dio balio izan internacional mailan Videlaren diktadura onhartzeko. Plantejamentu faltaz sortu diren akats hauen erruz, prezioak izugarritzkoak eta erosi ezinean argentinarrak berriro ere gerrikoa estutu beharrean ez ote diren aurkituko beldur gara. Eserlekutan ikusten diren hutsuneak ditugu lekuko.

Resenbrick holandarra, Mundialen historian milagarren gola sartu duena.

noen lehen garaipena Mundial batetan; gol bategatik bakarrik galdu zuten Poloniaren aurrean, irabazi zezaketen partidu batetan, eta, azkenik, Alemania garailearen aurrean erakutsi zuten guzti hori ez zela kasualitatea, ondo merezitako golik gabeko enpate bat lortu bait zuten.

Austria, Espainia baztertu eta taldeko garaile ere gertatu dena, beste sorpresa bat izan da, nahiz eta gutxi egin ahal izango duen bigarren fasean. Anekdoten artean kontutan izan behar da Resenbrinck holandarren penaltiz sartu zuen Mundialeko milagarren gola. Eta deportetik kanpokoan, Johnston eskoziatarren eskusioa dopingagatik.

Azpimarra nahi ditugun bi puntu daude; argi eta garbi adierazten dute hauek ez dela figura berririk sumatzen eta klasifikatzeko sistematik ez direla oso bidezkoak.

Lehena, figura berrien falta alegia, eta frogatzen du Perú Chumpitaz eta Cubillas bezalako figura zaharrek lortu duen klasifikazioa da; azken hau orain arte gol gehiena sartu duena da, bost tantoekin. Beharbada Cassio, Rossi eta Bettega italiarrek batera salbuespena da.

Johnston, dopingagatik deskalkifikatuta, escociatarren beste bidegabekeria bat.

Bigarrena, Holandak Escociari irabaztea, bi ekipoak puntuetan enpatatzen zutela eta bien arteko enfrontamenduan —enpatea hausteko modurik onena— Escociak irabazi zuen. Baina golen diferentzia eta hirugarrenetikiko erresultaduen sistema rolanboleskoak, ezer ez zen Iranen aurrean lortutako erresultaduak Escocia elimintatzeko dezi-siboak izatea erakarri du. Estaturik gabeko nazio baten selekzioa —laster Euskadi izan daitekeen bezala— legeri bitxi, injusto eta eztabaidagarri batek bazterrean utzi du.

Azken fasea

Mundialen azken fasea ligaz jokatuko da lau ekipotako bi talde-tan. Finala taldeko bi lehenek jokatuko dute eta hirugarren plaza bigarren gertatutako biek.

A taldean Italia, Alemania Federal, Austria eta Holanda daude. B taldean Argentina, Polonia, Brasil eta Perú.

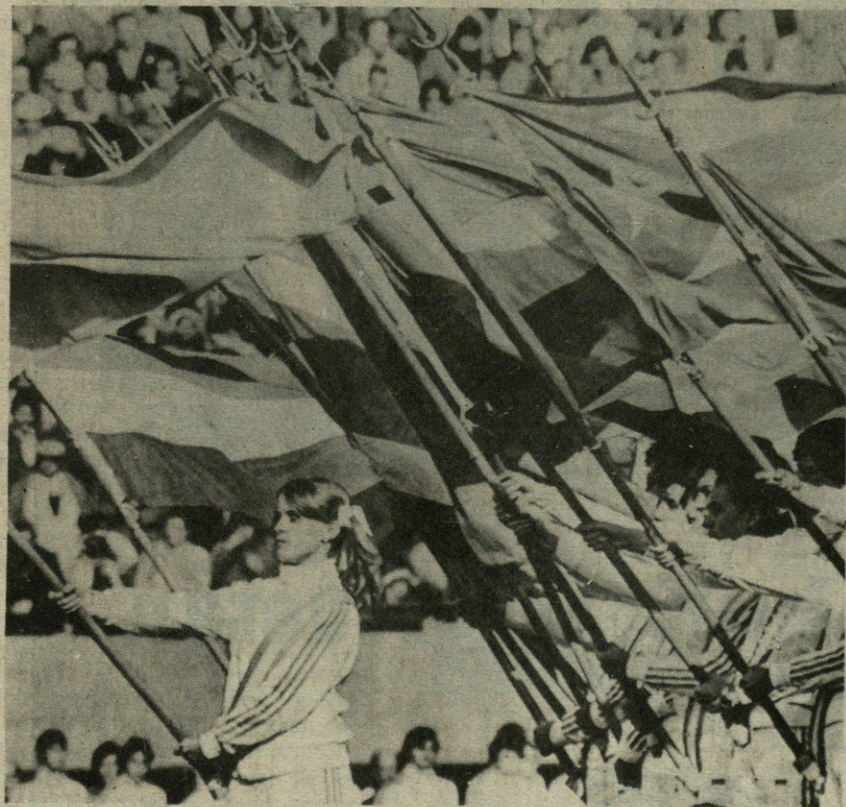
Gauza bat da ba zihurra: finalistetako bat europeoa izango dela, lehen taldeko lau ekipoak horrela baitira. Bigarrenean Poloniak beste finalista hogeoamerikarra izatea ebata zezakeen eta ez dirudi hori gertatuko denik. Beraz, ia seguru gaude Europa-Hegoamerika finalaren aurrean.

Guk uste dugu Italia izan daitekeela europear ordezkaria, Alemania bere lozorrotik ateratzen ez bada edo holandesez, bapatean, "Cruyff konplejoa" hausten ez badute. Italiako osatzen dute orain arte selekzio-rik oso, ordenatu eta konbinzente-ena eta beren hiru garaipenak ez dira kasualitate izan. Lehen fasean ikusia bakarrik hartu behar balitzateke kontutan, italianoak lirateke faboritoak titulurako.

Beste taldean, neurri berdinarik kontutan izanik, Perú izan zitekeen Latinoamerikaren ordezkaria. Baina ez daiteke aiantzi Argentinak giroa bere alde duela eta horrek orain arte asko lagundu diola. Aldiz, ez dugu sinesten Brasilen berehalako igotzean, juxtu juxtu salbatu baita bere herria berehalaxe itzultzetik.

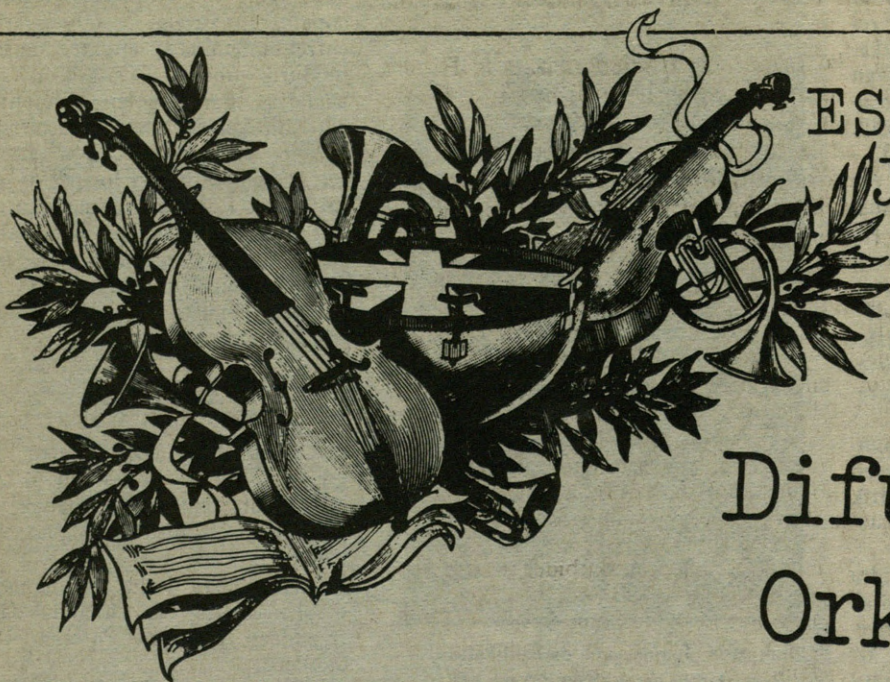
Dena dela, hildaren 25ean, gaueko hamarrak laurden gutxiagotan, zalan-tza hau erabakita egongo dira. Eta badaiteke hau argitaratzerako batzu garbituta izatea. Asteazkeneko Italia-Alemania partidua taldeko klabea da.

GORKA REIZABAL

"Banderas al viento" Argentinan, Espainiako falangearen kantan bezala.

hots!

ESPAINIAKO
JAIALDIAK

E.A.J.
Difusion
Orkesta

Ekonomiko Kontzertuetan

AURKEZTEN DU.

ARRE Erriberako nekazariak

Sortu berria dugu A.R.R.E. (Alternativas Radicales para la Ribera del Ebro) taldea, Nafarroako Erriberako nekazari radikalenez osaturik neurri haundi batetan. Badira ere Errioxa eta Aragoiko batzu. Partaideek diotenez, ez da, inolaz ere, beste erakunde edo sindikatu berri bat, nekazaritzaren arazoak eztabaidatzeko taldea baizik. Proposatzen dituzten aldaketak radikalak dira. Salatuak izan dira batzuetan nekazal mugimenduaren zatiketa nahi dutela akusaziopean. Zera hartzen dute erantzuntzat: "Guk ez dugu nahi beste sindikatu bat eraiki. Gure taldea zabalik dago denentzat. Eta kontutan hartu behar da radikal izatea errealistago jokatzea dela".

Partaide gehienek probintziako UAGetako (Unión de Agricultores y Ganaderos) ezker inuturrekoak dira. Beren lan garrantzitsuetako bat UAGari eta beste nekazal sindikatoei kritika gogorrak egitea izan da, ez baitute uste nekazal arazoak produktoen prezioen negoziaketan mugatzen direnik.

Nekazal burrukak, ordea, horretan geratu direla diote. Eztabaidaren bitartez planteiatu nahi lituzkete nekazal arazoak, lehenengo jakin zein diren larrienak, oraindik asko ez baitira konturatu produktoen negoziaketatik aparte badagoela behar eta premia pilorik. Hurrengo pausoa behar diren irtenbide orokorren alde borrokatzea dute.

Orain arteko eztabaidetan hiru puntu ukitu dituzte: "Jabe txikiak, kapital haundiaren morroiak"; "Nekazaritzaren klase sozialak"; "Nekazarien dependentzia"; "Bitartekorik gabeko merkataritza: nekazari eta hirietako langileen arteko elkartasunarentzat bidea".

Nekazal erreformaren alde, hiru burruka

Beharrezkotzat hartzen dute nekazal erreforma, latifundioen banaketaz. Horretarako hiru mailatan, borrokatu behar dela diote: bata, Estatuaren kontra, kapitala babesten duen Estatua; bestea, multinazionalen aurka, janari, makina, ongari eta hainbat gauzaren industria kontrolatzen baitute. Multinazionalen kontra egiteko nekazal internazionalismoa hartzen dute helburutzat.

Nekazaritzan klase sozialak daukela garbi planteiatzen dute: gehiago duenak gutxi dutenen interesak hobeto defendatu ditzakeela ustearen kontra jartzen dira erabat. Eta, diottenez, gaur ere, berori pentsatzen dute sindikatoek. Beraz, nekazari haundi eta txikien arteko interesen ezberdintasunak garbi agertu nahi dituzte. Kontraesan honen irtenbide bezala, behe eta erdi mailetako jabe eta maizterren arteko elkartasuna hartzen dute.

Lurrei, zor zaiena

Ukitzen duten beste arazo bat, nekazariak beraien errekurtsuez baliatuz bizimodua posible den ala ez dugu. ARREkoek diotenez, nekazaria nekazaritzaz, aparteko industriaren menpean egon beharko duen bitartean ez du askapenik izango. Beraien "donuts"-ak eta "Dannon"-ak egiteko eskubidea eskatzen dute, denen artean berau posible baitute. Bestalde, ongari moderno eta belar txar eta xomorroen kontrako produkto kimikoek lurretan egin dituzten kalteak salatzen dituzte. Lurrak nekatu eta izorratu egin dituztela diote. Guzti honi kontra egiteko lurrek behar dituzten ardurak eta ximaurrez egindako ongariak proposatzen dituzte, gainera honela produzioa merkatu egingo baita.

Azkenik, bitartekorik gabeko merkataritza eztabaidatu dute. Burrukabide iraultzaile eta radikalenetako bat dela diote, merkataritzaren egitura finkatuak erabat

baztertzen dituelako. Hau aurrera eramateko bada oztoporik; haundiena, kontsumatzaileen elkartasun eza, telebista eta komunikabide guztien bitartez produkto exotikoak erostera bultzatuak baitira "Phoskitos" eta "Tigreton Bimbo"-ak dendetan eskatzen diren bitartean, barazki, sagar eta piparren orde, nola lortu bertako nekazaritzaren produktoen bitarteko gabarik salmenta? Piña tropikal eske hasten bada hemengo jendea kalte izugarria, beraz, egiten ari zaie bertako nekazari.

Traktore-huelga "folklore hutsa"

ARRE-ren ustez haxe besterik ez da izan Martxoaren erdialdean egin zen traktore-huelga. Nekazari gehienek ez omen dute batere garbi ekintza hauetan. Garai batetan erreibindikapenak publikoki agertzeko eta sindikatoak indartzeko balio zuten, baina orain ez omen dira nekazarien interesak defendatzeko gauza.

ARRE UAGNen barruan, baina kritikatu.

Zergatik hau? Hona hemen nekazariok jartzen dituzten arrazoiak:

- 1- Herri batzuek huelgari uzten ziotelarik irtetzen ziren besteak.
- 2- Goardia Zibilek erasoak jasan ondoren, haserretu eta beren eskubideak edozein erataraz defendatzeko nekazariak prest zeudelarik, kaminoak libre uzteko koordinakundearen agindua etorri zitzaion.
- 3- Nahiz eta zenbait nekazari zauritua izan, Goardia Zibilak erasoan ondorioez, ez ziren benetako protesta-ekintzak egin. Honela, jendeak pentsa zezakeen Estatuko nekazariak ez dutela protesta egiteko arrazoirik.
- 4- Jendeak ez zekien garbi zertarako egiten zen traktore-huelga. Milagro herrian (Nafarroa), esate baterako, Nekazaritzaren Ministroari laguntzeko zela esan zitzaion nekazariari, zeren eta Ministroak berauen laguntza behar du nonbait Gobernuaren arazoak planteatzeko.
- 5- Zenbait herritan ez zuten kamionak irten nahi, hori egiten asperturik baitaude. Ordea, nahiago zuten ekintza radikalagoak aurrera eraman, adibidez Banku eta Aurrezki Kutxetatik diru guztia atera. Dena den, ez zen Estatu mailan honelakorik onhartu.
- 6- Negoziaketak ongi zihoazela zioten sindikato buruek batzarretan bainan ez zuten dato zehatzik ematen, ondo asko baitzekiten gauzak oker zebiltzala.
- 7- Nahiz eta lanerako denbora asko galdu, ez zen aukera aprobetxatu sektorearen arazoetatik batzarreak egiteko edota nekazarien arteko debateak bultzatzeko.

Multinazionalen kontra egiteko, nekazal internazionalismoa.

Guzti honen gainean, ARRE-k dioenez, batzarre ezan egon zen garaia, traktore-huelga guztia gaindik behera eraman baitzen, koordinakundetik herrietako nekazariengana. Hementxe legoke ba huelgaren frakaso.

Berriz ere, estatuaren seme ahaztuak

Nekazal mugimenduaren azkenaldi honetako esperientziarik txarrena bezala hartzen dute orain dela gutxiako produktuen negoziaketa. "Gure ordezkariek ez dute defendatu behar zutena", esaten dute. Nahiz

eta produzioaren balioari begiratu, prezioak ehuneko 29,44 gehitu, ordezkariek ehuneko 22-etan jarri zuten topea. Eta ehuneko 21 hau garantizaturik zuen Moncloako Paktoak.

Bestalde, nekazal produktuei beste produktuen igoerak utziko zaizela Paktoak dioenean, aintzinatik datorren nekazaritza eta gizartearen beste sektoreen arteko ezberdintasunak edo aldea mantentzen ari da. Gainera, okerrago geratzeko, nahiz eta Gobernuak aurrez prest egon ehuneko 17tako igoera onhartzeko, ez zen ehuneko 16a besterik lortu. Honela zenbait "nekazari"-k irabazi egin du. Nork? Galsoro, artasoro, edo garagarsoro haundiak dituztenak. Nahikoa da berauentzat igopen txiki bat produktuen prezioetan. Bainan Erriberan ez dago ia inor horrelakorik, beste Euskal Herriko lurraldeetan bezala: gehienak 30 Hektareatako soroak baino txikiagoak dituzte.

Koordinakundearen negoziaketan lortu diren igoeran kontra erabat dago ARRE. Gauza bat argi dago, eta ez da ARRE bakarrik esaten duena: berriz ere baztertuak izan dira nekazariak, beren arazoak ahaztuz. Ehuneko 20tako igoera soldatentzat ametitzen zen bitartean nekazal produktuetarako, batzaz beste ehuneko 16-a lortu da bakarrik.

F. IBARGUTXI

Produktoak	Lehenengo prezioak	Prezio berriak	Ehuneko igoera
GARIA (kg)	12	14	16,7
GARAGAR. (1 mota)	8,40	10	19,0
" (2mota)	8,55	10,25	19,8
OLOA	8	9,60	20
ARTOA	12	13,55	12,9
LEGUMINGS.	15,10	18	19,2
ERREMOLATX. (Tn) 3050		3200	4,9
ARDOA	77	110	42,9
OLIOA	80	96	20
ABELGORRI			
HARAGIA	165	185	12,1
TXERRI HARAG.	88	100	13,6
OILASKO HARAG.	67	77	15
ARRAULTZAK	37	44	18,9
BEHI ESNEA	15	16,75	11,7

LANGABEZIAN, TXAPELDUNAK

Ehuneko hamar baino etxe gehiagotan jasan behar izaten dute langabezia gaur. Lan bila, aurkitu gabe, dabilten gazteak ere asko dira. Horregatik ez da harritzekoa, jende gehienaren ustez, arazo-ekonomikorik latzena hau izatea; prezioen igoera baino askoz larriagoa. Gainera, dirudienez —hau dio behintzat zenbait ekonomistak— are gehiago hedatuko da arazoa hurrengo urteotan.

Langabezia gauza politikoa dugu baita ere. Ez dugu ahaztu behar hainbat talde politikok sinatu zuen Moncloako Paktoarekin txartu egin dela egoera ekonomikoa. Istilu haundiak sortu izan dira soldatei Paktoak ezarri dien mugagatik (ehuneko 22a famatua) baina kontutan izan behar da Paktoaren beste neurri bat, bestea bezain inportantea: entrepresentzat diren kreditoen mugatzea. Honela dirurik aurkitu ezinik asko pikutara joan dira.

Eta nortzu dira langabezia jasaten dutenak? Gizartearen sektore ahulenak hain zuzen. Honako hau: emakumeak, ezkonduak batez ere; gazteak (25 urtetik beherakoek ehuneko 58a suposatzen dute Espainian); eta 45 urtetik gorako lana galdu eta beste baten bila dabilten gizonak. Esan behar da bestalde, bere lehen lana aurkitu nahian dabilen jendeak, langabetuen ehuneko 40 suposatzen duela.

Instituto Nacional de Estadística Estadística-ren xifrei begiratuz 1977-ko Abenduan 831.800 langabetu ziren Espainian, hau da, populazio aktibaren ehuneko 6,3a. Hori erans-ten badiogu "aktibo marginal" deitutakoen (noizbehinka lan egiten dutenak) xifra 1.038.700 pertsona ditugu.

Arazoak duen larritasuna hobeto ulertzeko, gainera, kontutan hartu behar da ehuneko 36 bakarrik dela populazio aktibaren portzentaia Espainian, eta hau Europako beste nazioetan baino txikiagoa dela. Bataz beste, hauen portzentaia ehuneko 42 da. Hau jakinik, zera esan dezakegu: jende askok, batez ere emakumeek, lana izango luketeela Espainiaren merkatuaren egitura beste nazioen arabera balego.

Emigrazioa ez da izango irten- bidea

Beste nazioekin ez daude hobeto. Hona hemen exenplu batzu: Irlandan, ehuneko 9,8ko, Belgica eta Italian ehuneko 8 baino haundiagoa. Europako Merkatu Batuan ehuneko 2,8 batean igoko da 1978. urtean. Producto Interior Bruto delakoa, nahiz eta teknikoek 4,8 proposatu aurretik. Honela, ez dago esaterik hemendik aurrera lana eskainiko dietela Europar nazioek herengo emigrantei.

Soluziorik? Zaila egingo zaio benetan aurkitzen Gobernuari, Langabezia ez da bapatean sortutako arazoa, baizik eta lehendik zeto-rrena. Ekonomiaren azkenaldiko atzerakadak bere zer ikusirik badu,

bainan arrazoiak Espainiaren modelo ekonomikoaren porrot egitean aurki daiteke. European zehar krisi-saren etorrera ikusi eta neurriak hartzen ziren bitartean, Espainian ez zen ezertxo ere ikusi nahi. Bitartean, baita ere, entpresa haundiak puztu eta puztu egiten ziren, inolako kontrolik gabe. HUNOSAK (Hulleras del Norte) adibidez, 10.000 milioi peze-
ta galdu zituen 1977. urtean. Euskadi mailan hortxe dugu Babcock Wilcox kasua. Honen aurrean ez du ezer lortu Gobernuak, eta bere lan bakarra eskuak burura altxatzea izan dela dirudi.

Zer egin zitekeen esan aurretik garbi utzi behar da Espainiak ez duela lortuko behar den Producto Nacional Bruto-aren igoera, ehuneko 7; hau da langabeziari eusteko gutxienez behar den igoera. Aurreko urteotan lortu ez bada, are zailago aurtan.

Har zitezkeen neurriak honako hauk izango liriteke: erreforma fiskal sakon eta gogor bat, dirua ateratze-ko: Estatuaren inbertsioen haundia-
gotzea Heziketa, Osasuna, Garrai-
oak, Etxegintza etabarreko mailatan lanpostu berriak honela zertuz; Nekazaritzaren egoeraren hobetzea, nekazal emigrazioari erantzuna emanez; pluriempleo delakoari bene-
tako borroka; jubilazioaren adinarean edo edadearen aurreratzea; eta azke-
nean lanpostuak sortzen dituzten entpresen aldeko inbertsio siste-
ma bat jarri.

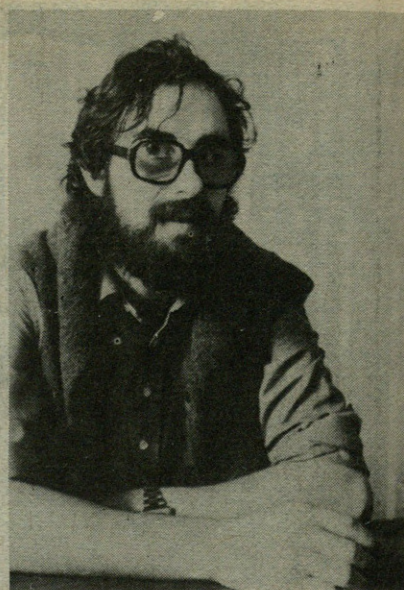
Ezer egin gabe oraindik

Moncloako Paktoa sinatu zenez gero ezer haundirik ez da egin honelako neurri serio batzu ezar-
tzeagatik. Nekazariak, adibidez, ez du-
te ikusi ahal izan inolako hobekun-
tzarik beren bizimoduan. Ez daude oraindik urrun nekazal produktuen prezioen negoziaketak, eta badaki-
gu zenbait produktotan ez zela lortu ezta Moncloako Paktoak
uzten zituen igoerak.

Langabeziaren kontrako Esta-
tuak agindutako dirua ere, ez da errealitatea bihurtu arazoa sofritzen dutenentzat. Lanik gabe au-
aurkitzen den pertsonetatik, laur-
dena dira bakarrik langabeziaren seguru-
a kobratzen dutenak. Hauxe dugu orain bertan soluzioa eskatzen duen arazoa. Erdi konponketarik ez dago onhartzerik. Zerbait egingo bada, kontutan eduki behar da lan-
gabetuak diren guztiek, baita ere bere lan bat aurkitu arte, eta sol-
dataren diru osoa emanez gainera.

F. IBARGUTXI

"KRISPIN" POLIZIAK SALATUZ. Carlos Zabala "krispin" olaztiarra da. Bere 25 urtekin gizon ausarta dela demostratu du, poliziak "laguntzat" hartu nahi izan dutela salatu baitu. Beldur da, baina ala eta guztiz bere betebeharra zein nolakoa den badaki. 1.975ean bi aldiz atxilotua izan zen, azkenekoan Iruiñean gertatuz. Komisari horretako polizi batzuek eskaintza bat egin zioten : salaria bihurtzen balitz askatasuna lortuko lukeela. Beldurrez jabeturik, baietza eman zien. Modu honetan, polizi horik laguntzaile izanik, muga pasa zuen. Ordurako bere lagun batek ETArri zerbait adierazi zion. "Krispin"ek, muga pasa bezain azkar bere egoera guztia organizazioari azaldu zion, poliziekin harreman guztiak hautsiz eta 2 urte atzerrian normal pasaz. 1.978ko Urtarrilean, "amnistia" zela eta, bere herrira itzuli zen, Albenizko SIDALESAN lan eginez. Eta enpresa horretako atzetan atxilotu zuten berriro. Paisanoz jantzita, "lagun" bezala aurreratu zitzaizkion. Ezagunak ziren berarentzat, eta inguruko lankideei zertxobait adierazten, ahal zuen moduan, saiatu zen. Eta lortu ere. Mendi batera ("la Calera" deitzen den tokira) eraman zuten, han berriro eskaintza eginez. Aldi honetan gauzak garbiago oraindik: Edo salatari bihurtzen zen ("Txomin" Zufiaurre, Zaldua, etabarren zuzenbideak emanez) edo bestela ETA-koei adieraziko ziela berarengatik erori zirela Javier Morras eta Iruiñeako besteak; modu honetan, organizazioak garbituko zuen; eta organizazioak ez bazuen garbitzen beraiek egingo zuten; 24-87-93 zen "Krispin"ek deitu behar zuen telefono numeroa, Iruiñeako autobusen estazioetik. Baina Carlos Zabalak beste bide bat hartzera ausartu da. Eta, herriak jakin dezan itzulitako errefujiatuen berri, polizia salatu du.

koak irakurtzen badituzue ikus ditzakezue; beste gauza batzuen artean haxe esaten da: iraultzaren edo kontrairaultzaren momentuan aurkitzen gara, ez da erdiko alternatibarik. Esaten da baita ere KAS dela abangoardia politiko zuzendari bakarra. Ikus dezakezuen bezala linea hau eskluientea eta utopikoa da, eta horregatik gertatu da zatiketa hau. Guk dakigunez larehun inguru lagun atera gara HASItik, eta horien artean koadroetatik ehuneko 80 gaude". Batzarrean HASIk 1.200 inguru militante zuen.

"Gure asmoa euskal langileen alderdi iraultzailea eraikitzen laguntzea da. Horretarako beharrezkoa da langileriaren eta herriaren alboan ibiltzea eta ez horietatik aldentzeko gaituen linea purista batetan".

"EIArekin harreman informalekin izan ditugu eta batzarrearen ondoren beraiekin batzea pentsatzen dugu".

Herri Batasuna eta Euskadiko Ezkerrarekiko beren postura zein den galdetu zitzaizkion haxe erantzun zuten: "Bi koalizio horiekin harreman informalekin besterik ez ditugu izan, baina bistan da gauzak aldatu egin direla eta postura zein den ikusi beharko dugula". KASi buruz berri: "Lehen KAS koordinakunde erreferentzial bat zen, orain KAS eskluientea da eta ez du planteiatu zen bezalako irtenbiderik. Guk ez dugu KASengan sinisten".

Azkenik esan zuten alderdiaren lineak Aretxabaletako batzarretik gaurdaino HASItik 500en bat lagunak alde egitea erakarri duela. Beste maila batetan LAB bultzatuko dutela adierazi zuten eta politikaduekin.

EKIAko partaideak prentsarekin.

EKIA prentsaurrean

Larunbatean, hilaren 10ean, aurkeztu zion bere burua prentsari EKIAk, HASIren azken batzarrearen ondoren sortutako kolektiboak. Prentsaurrekoan egon ziren kolektiboko partaideak Alberto Figeroa, Gurutz Jauregi, Marian Idoate, Joseba Agirreazkuenaga, Koldo Martinez, eta Kike Urkijo. Kanpora joan behar zutela eta ezin etorria adierazi zuten Rincón eta Lizundiak.

Figeroak hasi zuen prentsaurrekoa, "HASI uztera behartu gaituzten arrazoi objektibo eta demostraleak" esplikatu, eta batzarrea baino lehen alde egin ez bazuten protagonismoarik ez azaltzeagatik izan zela.

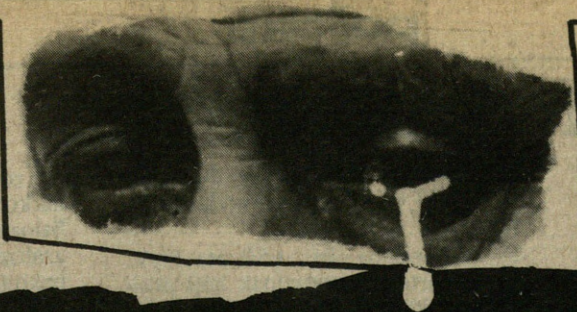
Esan zutenek, batzarrea baino lehen HASIn bi linea zeuden. Bata, ejekutiboaren gehiengoarena. Honek demokrazia burgesaren finkatzea baloratzen zuen, Euskadiren batasun popularra eta EIArekin harremanak hobea gogotzea proposatzen zuen.

Bigarren lineak, lehenengoarekiko eskluientea eta batzarrean irabazle atera zenak, demokrazia burgesaren finkatzeko posibilitatea ukatu egiten zuen, joku politikoan parte hartzetik urruntzea proposatzen zuen eta hemen iraultza aurreko egoeran aurkitzen gairela esaten zuen.

"Afirmazio hauk esan zuten batzarrean onhartu diren tesis publi-

TABERNA

TEKA

actual texto constitucional,

el derecho a la auto

la pena de muerte

E X terminación

Dena den, ni kezaturik nago. Eta parlamentari hori euskalduna bada? Zeren, nik porroaren usaina ezagutzen ez badut ere, usain arraro, tentagarri, afrodisiako bat sentitzen dut noiz behinka nire etxean.

Coca-Cola

Firmado el convenio
de Conservas y
Salazones de
Guipúzcoa

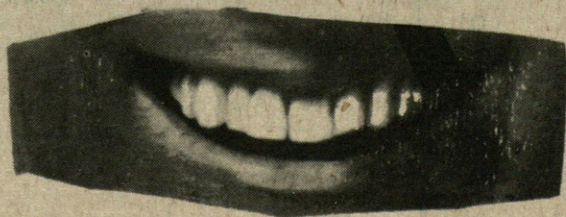
las indemnizaciones
por despido

Eta parlamentariak ez ditugu honetan bakarrak. Extraparlamentariak, inparlamentariak, outparlamentariak, apartamentariak, konparlamentariak eta konpadre guztiok krisaldi hitzen bidez gaitutuko dugula pentsatu dute.

ASTERO UTIKAN!
MOZORROZKOREN
GANDIKAN
HORI DAGOEN ARTEAN
EZ IZAN BELDURRIKAN
AMEN!

*Juana Bixenta Olabe
parlamentariaren neska*

ERRIKOTXIA

ALDERDI EN

KOINTZIDENTZI

SOZIALAK

Ekaineko hauteskundeetan kalkulatu ahal izan dugu noraino kointziditzen diren Gipuzkoan aukera bakoitzeko erresultatuak beste aukerekoekin. Hona hemen lortutako datoak:

Beste aukera guztiekin ez dute —ez batak eta ez besteak— koerlazio positiborik.

3) Abstentzioa, EE, ESB eta PNV. Hauen arteko koerlazioak beti positiboak dira, salbuespen bakarrarekin: PNV eta EEren artekoa.

Ondorio hauen kausa kandidaturren oinarri sozialen berdintasunean

an edo desberdintasunean egon beharko litzateke. Orain irtengo den Saioak aldizkariaren bigarren alean, azaltzen eta neurtzen dira alderdi bakoitzaren oinarri sozial horik. Han erabilitako sailketa erizpideak sei hauk izan dira: klase sozialak (hiru talde), egintzaren sektoreak (hiru talde), sesoa (bi), adina (hiru) eta jatorria (bi). Erizpide hauekin egiten dira hamabost talde sozial eta gero norainoko arrakasta izan duen hauteskunde aukera bakoitzak hamabost talde sozial hauetako bakoitzean aztertzen da.

Hor ikusten denez, PSOE-PC bikoteak arrakasta haundiena industri langileen artean lortu du, eta PNV, EE, abstentzioa eta ESB laukoteak, berriz, beste klase herrikoietan.

LUIS C-NUÑEZ

	Abste.	AP	EE	ESB	PC	PNV	PSOE
Abstentzioa	100	-3	21	13	-12	19	-24
AP (GU)	-3	100	-9	-12	-24	-6	-32
Eusk.Ezke.	21	-9	100	11	-9	-7	-19
ESB	13	-12	11	100	-15	2	-21
PC	-12	-24	-9	-15	100	-55	59
PNV	19	-6	-7	2	-55	100	-82
PSOE	-24	-32	-19	-21	59	-82	100

Goiko eskubiko trianguluaren datuak beheko ezkerrekoan dauden berberak dira; logiko da, sail bat bere buruarekin koerlazioan izan baita.

Zer adierazten du koadro horiek? Har ditzagun hiru adibide:

PSOE eta PNVren arteko koerlazioa negatiboa da: -82, hain zuzen. Dato horren adierazpena hau da: hauteskunde mahai batetan PSOE-k boto asko atera baldin badu, PNVk oso gutxi, eta alderantziz.

PSOE eta PCren arteko koerlazioa, berriz, positiboa da, 59: hauteskunde mahai batetan PSOE-k boto asko atera badu, PCk ere asko atera du; eta lehenengoak gutxi duenean, bigarrenak ere gutxi.

PNV eta ESBren arteko koerlazioa ia hutsa da. Horrek, bi alderdi horien artean koerlazioa ez dagoela esan nahi du: lehenengoak, esate baterako, asko atera badu mahai batetan, bigarrenak atera dezake mahai berdinean boto asko edo berdinki boto gutxi.

100 koerlazio positibo haundiena da.

0 koerlazioa eza hutsa.

-100 koerlazio negatibo haundiena.

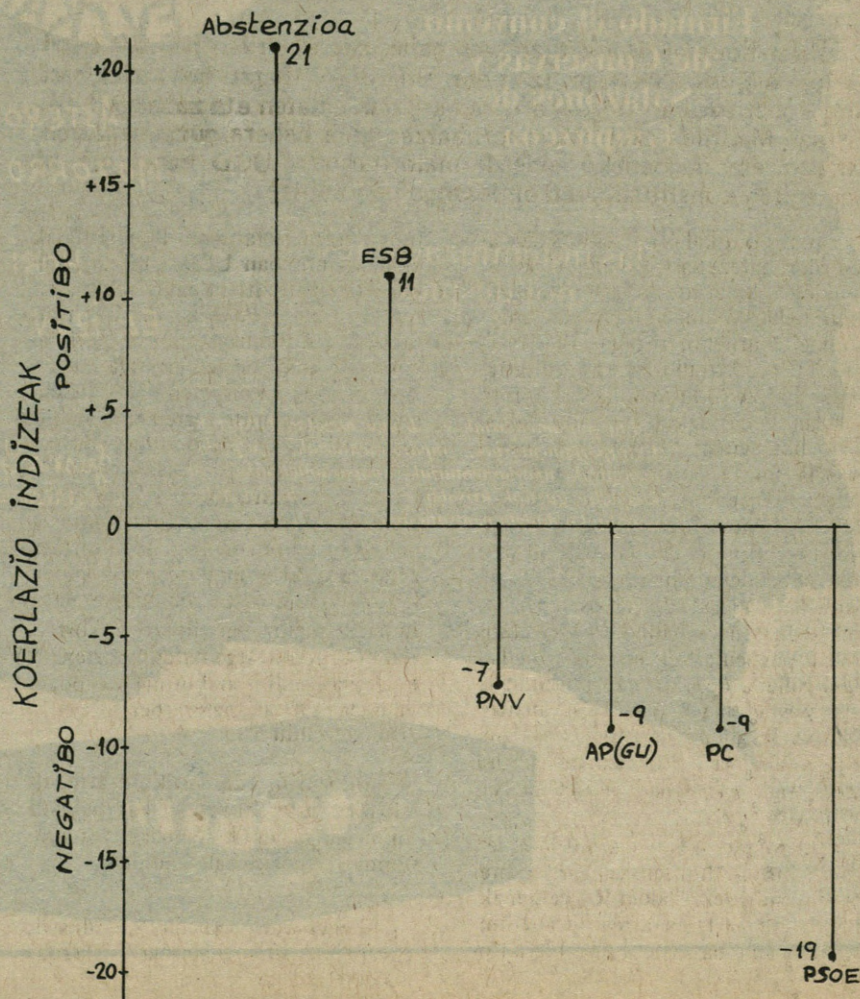
Aztertu ditugun zazpi hauteskunde aukeren arteko koerlazioak ikusten baditugu, hiru talde berezi ditzakegu:

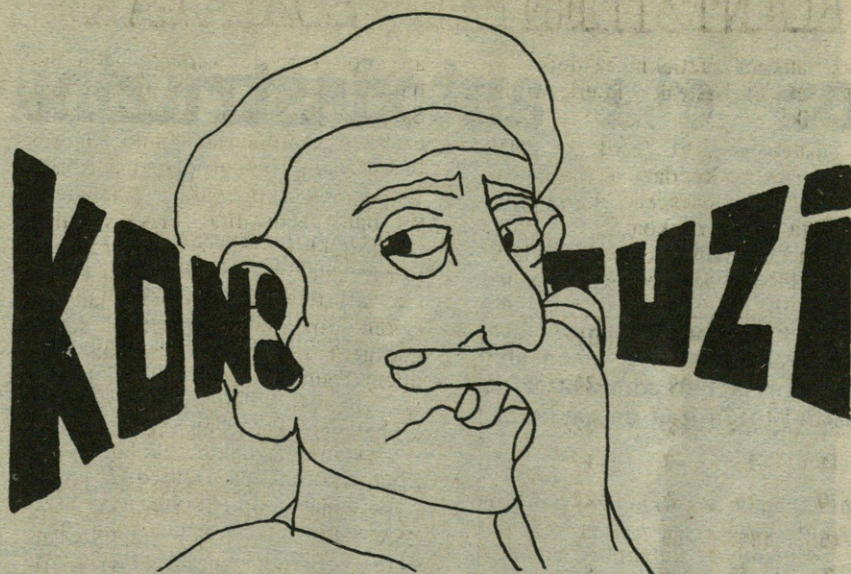
1) AP (GU): inorekin ez da batera etortzen; bere sei indizeak negatiboak dira.

2) PSOE-PC: bi hauk kointziditzen dira bakarrik beraien artean.

EUSKADIKO EZKERRA

• **BESTE AUKEREKIKO BERE KOERLATIOAK GIPUZKOAN**

hala ere kaletik urruti

Aste honetan konstituzioaren gaiak iaia Madrilen hainbat berri sortu du Euskal Herrian. Izan ere, alderdiak —batzu behintzat hasi dira konstituzioari buruzko beren eritzia ematen eta zabaltzen. Bitartean Madrilen artikulua aprobaten gora behera gutxi batzuren tartean eta dagoeneko alderdi maioritarioak —UCD batez ere— plakan egiten konstituzioaren ondorengo panoramaz.

Astea Euskal Kontseilu Nagusiaren dei batez hasi zitzaizun: konstituzioa batzordeak laster eztabaidatu beharko duela territorio autonomo buruzko titulua —VIII da hau, 128. artikulutik 150. bitartekoak hartzen dituen— eta horren aurrean beharrezkoa ikusi du deklarazio bat egitea: "Estima el Consejo que la nueva constitución no sólo debe ofrecer un marco legal inmediato y suficiente para las aspiraciones autonómicas actuales, sino que debe dejar abiertos para el futuro los cauces adecuados a fin de que dichas nacionalidades y pueblos y en particular el nuestro puedan desarrollar de forma continuada sus posibilidades históricas dentro de una legalidad constitucional amplia y abierta" Etorkizunera begira jarri zaigu ba Euskal Kontseilu Nagusia.

Geroztik jakin da autonomien gaiari buruz "konsensora" iritsi direla, dirudienez, alderdi gehienak. PSOE eta UCDe artan desberdintasunen bat bazegoen; lurralde auto-

nomoen eta estatuaren kompetentziak erabakitzerakoan UCDe bi zerrenda bakartik nahi zituen ezarri, bakoitzarentzat bat: PSOEek berriz hiru, lurralde autonomo eta estatuari dagokienaz gain, beste zerrenda bat elkarren arteko kompetentziak; dirudienez, PSOEek hiru zerrenda alde batera utzi du eta autonomiei buruzko beste "bentaja" batzuz mintzatu dira; garrantzizkoena, 141. artikuluan, Estatuaren kompetentziak definitzen diren, zati bat ezartzea zera esanez: komunitate autonomoek kompetentzi horietako batzu beren gain hartu ahal izango dituztela, kortee-tan botatutako lege baten bitartez. PNVkoak badirudi honekin nahiko pozik daudela; Ortizik berriz bere eszeptizismoa azaldu du.

Bitartean 123. artikulua iritsi dira aste honetan. Eztabaidatu diren gai nagusiak justiziari eta ekonomiarikoak izan dira.

Lehenaren barnean "estados de excepción, sitio y alarma" delakoak

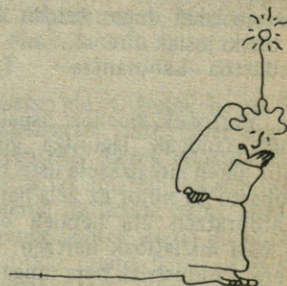
definitu dira baita ere justiziaren organizazio guztia. "Tribunales de excepción" direlakoan debekatzea da hor jaso den puntuetako bat, 109. artikuluan hain zuzen.

Ekonomi gaitan inizatiba publikoa onhartu da—120. artikuluan—; hurrengoan berriz hitz politikak: legeak esango duela Seguritate Soziala eta biziaren kalitateari buruzko erakundeetan alde batetik, eta en-trepresan bestetik, jendeak nola parte hartuko duen.

Munizipalak ahotan

Gainerantzean beste maila batetan, hauteskunde munizipalak izan dira egun hauetan mintzagai. Kongreso eta senaduko batzorde mistoak konstituzioa promulgatzen denetik hogeita hamar egun barru konbokatuko beharko dituela Gobernuak esan du. PSOEek eta UCDe hauteskunde orokorrekin batera egiteko nahia azaldu dute, baina beste gehienak horren aurka daude; lehenbizi, munizipalak, diote. Bitartean hasi da UCD horien ondoren norekin gobernatuko lukeen esaten: AP alde batera utzi du eta honek, noski, ez bide dio gaziirik egin Fragari.

Madril aldea bizi bizi dabil ba. Eta badirudi hona ere iritsi zaigula hango mugimendua pixka bat: EIA izan zen konstituzio "honen" aurkako kanpaina egiten hasi zena; orain ORTrekin batera dabil horretan. Bitartean OIC eta EMK ere konstituzioaren kontra azaldu dira, Euskadiko Ezkerrak EKN utzi egin behar lukeela esan ondoren. Bestalde, ESEIk ere azaldu du konstituzioari buruzko bere alternatiba liburu batetan: PCE-EPK berriz "ganemos la constitución democrática, la autonomía auténtica" kanpaina murgildua dabil. Dena dela, konstituzioaren gaia kaletik urruti samar gertatzen ari denaren susmoa ere har daiteke.

autosatisfazioa eta autodestruizioa

Iparaldeko jauntxo eta arduradun handi gehienak Baigorriko mintzaldira konbidatuak ziren. Han behar zuten Iparaldeko "geroa"z aritu eta mintzatu, gaurko egoera nola zen aztertu nahiean. Afari baten ondotik 13 pertsonak agertarazi zituzten beren ikuspuntuak, guti batzuek beren kezkek. Erran behar ere, lehen aldikoz Xuberoko arduradun batzu agertzen zirela; beti administraziozko arazoetan Xuberoko Biarnia-ri (Béarn) lotua izan da eta beraz Ipar Euskaditik baztertua.

Hango jauntxoak

Mintzatu direnak: Haritschellar Kulturari buruz; Jacques St. Martin ekonomia eta jendetzaz; Etxady (Xuberoko industriazale) Xuberoko industriad; Trot Kanboko thermalismoaz; Michel Vignau turismaz; Roberto Villenave Laborantza eta industriad; Arrehez apeza: Mendia gurea izan behar du; Franz Duboscq berriz ere turismaz; Labguérie Frantzes senatorea; Intchauspé Donadoen problemaz; Pierre Lebaillif ekologiazko ikuspuntuaz.

Biltzar hau garrantzizkotzat jotzen badugu, horrenbeste jaun "ofizial" biltzen duelako da eta ez bereziki hor errana dutenarengatik.

Denak saiatu dira bakoitzak bere interesen aldetik buruhausteak ikertzen eta Iparaldeko ekonomiazko problema klasikoak aipatu dituzte.

Hala ere ohartu dira Ipar Euskadiren batasun ezaz (Xuberoka beti kanpoan egoten baita) eta nola ez zuten Ipar Euskaditaz estatistika edo informazio zuzen eta argirik. Beti estimazio batzu direla errealitatea juxtu behar. Hala nola J. St. Martin-ek zuen informazioak 1971garren urtekoak ziren eta landes-etako parte batekin, eta Xuberoka at; Lur Berriko R. Villenave-ek ere soziologiazko estatistikarik ez zuela nabaritu zuen.

Ekonomiaren baitan hiru zati atxemaiten ahal dugu; baina elkarrekin biziki josiak direnak:

Industria—Laborantza—Turisma.

St. Martin-ek zioenez: aspaldian hemengo jendeak laguntza guztiak kanpotik jinen zitzaizkiola uste zuen. Gaur ohartu da nihor ez zela hemengoaz arduratzen eta beraiek behar zutela hasi inizatibak hartzen. Bere ustez ere: "Industriak bere mugak di-

tu!" (bainan zer erran nahi izan duen ez dut ulertu...)

Etxandy-k Xuberoko zapatagintzaren kinka, hain "txarra" ez zela adierazi zuen. Aldiz monoindustrializazio hori hautsi behar zela eta mota ainitzetako industria jarri: janari industria, laborantzarekin zerikusirik duena; bestalde teknologiazko industriak.

Arazoa beltzago ikusten zuen Mauleko jaun merak; bere ustez Maulek ez du geroa diridratsurik, "Herrian bizitzeko eta lanean aritzeko eskubidea" oihukatu zuen. Bere egoera argia zen. Industria eta lanaren ezak jendearen urritzea dakar. Hemen industria eta laborantza bat daude. St. Martin-ek jendearen urritzea dakar. Hemen industria eta laborantza bat daude. Iparaldean den buruhauste izigarri bat donadoena da segur. Hauek ez dakite nori lurak utzi ez baitute semerik etxean segitzeko.

Eta donadoek bere gutuna, beren problemak azalduaz, Bajary jaunari eskuratu diote.

Turismoaz aritu direnek ez dituzte zabalki beren eritziak azaldu. Hala nola DATAR-reko Frnáz Duboscqek erran duen: "turisma jabetu bat, kontrolatu bat" behar dugula (nork kontrola behar duen eta nork profita ahalko duen ez da argitzen...) kasu berdinean da Michel Vignau. Ez zen biziki ausartki hango ekonomia guztiaren oreka hautsiz). Hemen turisma eta laborantza elkarrekin lotzen dira. Bainan harek ere ez du aipatu nork mantzen zuen turisma Euskadin eta nork nahi duen turisma gisa hori hemen heda dadin.

Turismak laborantzari jartzen dion beste problema bat: "résidence secondaire"ren egiteak menditan.

Hortaz Arrhez apeza bortizki mintzatu da, mendiak ez dira luzez gureak izango, beti eta horrelako etxe gehiago gure menditan egiten baituzte eta azkenik haiengandik menperatuak izango gara. "Résidence secondaire" delako horiek gure herriarendako zinezko pozoinak ditugu".

Puntu hauekin, ekologista ere, bat zetorren eta Duboscq-en turisma gisa oldartu du. Ekologiaren puntuak azaltzerakoan jende anitz zurru-murruka ibili da; segur aski ez zitzaizkien laketa hark kontatutakoa.

Lehen urrats ahalgetsu bat

Eztabaidak berant segitu dute, eta gaueko hamaiketan telefonoz hots egin die erranez bonba bat zela "Cortea" ostatuan. Denak irten dira eta kanpoan karrosa handi denak pintaturik ikusi dituzte. Egun batzu geroago Haritschellar-ek zeharo kondenatu ditu "bandalismoak" ekintza horiek. Biltzarrean kulturaren alde agertu zen Haritschellar: "Pouvoirs publics" delakoek euskararen kontra egiten dutela ahal duten guztia. Egia da zerbait egin dutela. Bainan euskararen irakaskuntza ez da oraindik apailatua izan. Eta aintzinamendu batzu izan baldin badira, ikastolei esker izan da...

Konkretuki biltzar /afari horrek ez du erabaki handirik hartu. Bainan Iparaldeko jauntxoak elkartzen hasi baldin badira haien iteresak gordetzeko beharrezkoa ikusten dutela erran nahi du. Gehienak auto-satisfazio (eta auto destruzio: kanpoan) zintzo bat erakutsi dute.

"Buruhausteak badira. Bainan ez dira horren kezagarriak", diote. Biltzarreko minoria batek buruhausteak sustraizatetik hartu behar zirela adierazi du.

Bainan hango jauntxoek sustraiak ukatzen dituzte, edo ez balira bezala jokatzeko dute.

Eta ez da estonatzekoa Baigorri aldetik eta beste aldetik ere beti eta gazte ainitzago mugimendu "estremistetan" (Iparretarrak E. Z./...) sartzen eta mugitzen hasiak badira.

KUKUSU

Musika oso garrantziko da nere bizian.

MAITE IDIRIN

E.— Gazdezka hau egiten badizugu, Euskal Herriko abeslari bat zare-lako da, baina baita ere emakume abeslari zarelako, eta emakume fran-kok ez duenez abesten, zure ustez zergatik den hori jakin nahi genuke?

M.— Nere ustez abestian emakumez-koak gizonetzkoak baino gutiago iza-teak badu zerikusirik beste ofizio edo langintzetan gertatzen denarekin. Ez da emakumezkoa prestatu, bul-tzatu profesio batetara. Ez da plaza-razten gizona bezala.

E.— Heziketaren kontua da hori...

M.— Bai, hor dago koska haundia. Heziketak bultzatzen gaitu lan ba-tzutara eta ez beste batzutara. Fa-milian bertan mutiko bat duzularik anbizioa jartzen diozu eta bultza-tzen eta orokorki neskari ez. Nere

ezagun batzuek, adibidez, etxeko negozio bat dute, eta beren ezkon-tzatik nola neskazkoak bakarrik di-tuzten, etxeko negozioa berekin buka-tuko delakoan daude. Mutiko bat izan balute ikasketak eginaraziko zi-oten eta negozioa jarraitzeko presta-tuko zuten. Baina beren familiako fruituak nola neskazkoak diren hauk ezkontzearekin hori bukatuko da de-na. Eta burutik ere ez zaie pasatzen neskatzor horien etorkizunean parte haundiena gurasoek, eskolak eta gi-roak jokatu dutela. Gu, emaku-meok hasi gara gauza horietaz eta beste askotaz pentsatzen. Munduan zehar emakumezkoen artean dabi-len haizea ekarri berri dugu Euskal Herrira. Hasieran talde txiki batzu ginen, ia denak gizonetzkoen alder-dietan militanteak izanak eta denok gauza batetan bat gentozen: gure iza-

kera deuseztatzen zela, gure arazo-ak, bigarren maila batetan uzten zi-rela alderdi horietan, alegia. Orain, Euskadiko Enakumeen Topaketak erakutsi ziguten bezala talde txiki horik haunditu egin dira eta ga-rrantzizkoago dena, oihartzun haun-diko bilakatu dira euskal emakumeen artean.

E.— Emakumearen izakera gizonen-gandik diferentea da, idazkiak ezber-dinak dira:

M.— Bistan da, Gizonen beren mun-dua espresatzen dute, beren asmoak, beren egarriak, beren goseak, eta be-ren soluzioak ematen dizkie. Eta hori dena beren buruekin, baina burua ez da independentea, gizon gorputz ba-tekin lotuta doana baizik. Eta gizo-nen gorputz-buru horrek sortutako

entsakerak dominatu du gaurdainoko gure modu hau. Orain emakumeok gure gorputz-buruekin pentsatzen hasiak gara. Eta entsakera gorputza bezain diferentea da gizonaren eta emakumearen artean. Orain arteko entsakera guztia, filosofia, erreligioa, politika eta beraien influentzia gauza praktikotan, adibidez medizinan, emakumearen kaltetan izan da, emakumea deusezteko.

Emazteen entsakera berri honen adibide "Paroles de femme" dugu beste liburu askoren artean. Irakurri berria dut eta bertan Anie Leclerc esaten duen zenbait gauzak ene ikuskeran ziurtasun haundi bat

gutzen baina Mahomaren azpian bizi diren emakumeen egoerak aski adierazten du nolakoa izan behar duen erreligio hori.

E.— Emazteen entsakerak emakumezkoak aldatuko al ditu?

M. — Bai, emakumeok aldatzen ari gara. Geure buruengan segurtasun bat hartzen goaz. Aldi berean aldaketak berarekin daraman inseguritate bat ere sufritzen dugu, noski. Esan nahi dudana ondoko hau da: orain arteko emakume modeloak erreligioak tradizioz eman dizkigunak izan direla. Baina gaur, modelo berriak sortu

molde honetako esatera bat ematen da: "Paulinak bazuen bere maitaleak jarritako apartamendu bat Iruinean, honek gobernatzen baitzuen. Eta nekak bera etortzean bazekien zer egin"

Hauk dira ba, gizonezkoek proposatzen dizkiguten modelo berriak. Hori ote da gizonezkoek gutaz nahi dutena? Tonta bat, emagaldut bat izatea...

Eta horrela segituz euskal literaturan agertzen diren emakumezkoen pertsonaiak aztertzen jarraituko bagenu denak interes gabekoak, zozoak direla jabetuko ginateke.

E.— Maiz emakumea ama funtzioan agertzen da. Emakume bat nahi ala nahiez ama izango da, izan behar du edo izan behar luke.

M. — Eta hor emaiten zaio aintza edo gloria. Amatasunean du aintza guztia! Beno ez dakit zer aintza. Azken finean, semeek, senarrak, anaiek eramaten dute aintza hori bera. Emakumeari ematen zaion aintza bakarra bere abnegazioarena da. Horretan alabatzen da emakumea. Eta abnegazioa da prezisoki emakumea galtzen duena. Aspaldi honetan omenaldi anitz egin da Euskal Herrian. Orain goratzen zait horietariko bat: Barandiaran apaizarena. Benetan jakintsu bat da. Ez dakit ere zenbat omenaldi anitz egin zaizkion. Baina sekula ere ez berarekin bizi den emakumeaz hitzegun. Bere iloba da. Ni neu ere behin berarekin mintzatu naiz. Emakume xehe eta alai bat da. Han dago gris, inork ez du ezagutzen. Hara joaten direnek bakarrik dute bere berri. Pilar, ordea, bere osaba ondo bizi dadin ahalegindu da beti. Bizi osoan bere osaba adoratu eta zerbitu izan du. Exiliora ere lagundu zion eta bere lanetan ere izan du partetik. Eta zenbat horrelako. Beste kasu bat aipatuko dut oraino. Paristik Euskal Herrira etortzen den intelektual batena da. Bere emaztea euskalduna zuen. Emazteak intelektual mailan ere itzelezko lanak egin izan ditu bere senararentzako. Baina liburuetan Pierre Vilar bakarrik ageri da beti. Sekulan ere ez da bere emaztearen izena aipatzen. Funtsean zera: horrenbeste gizon famaturen emazteak, arrebak, amak eta ilobak, haien aintzarako sakrifikuak. Hartu dugun "formazio" guztia horretarako izan da. Euskal iraultzari dagokionean beste hainbat esan genezake. Zenbait zerbitzu eta lan azpian, ixilean emakumezkoak eginik!

E. Hala ere, aintzina euskal emakumeak bazuela prestigio pertsonal bat esan liteke.

Parisen 1970ean.

eman dit konfirmatzean. Honela, adibidez erlijioari dagokionean, kristaujuduen erlijioan emakumearen erroila injustoa izan dela pentsatu izan dut beti. Eta Anie Leclerc-ekin bat orain kristau erlijioa gizonezkoen ideia bat izan dela argi dago. Eta Anie Leclerc-i jarraituz, ezaguna da, aintzina "les mères déesses", ama sortzaileak, denaren eta guztiaren egileak, siniste izaera bazegoela. Mundua oro haietarik zetorren. Kristaujuduen erreligioa etortzean bakarrik emazte jaunkosa haien errelebu sortzen da. Orain Jainkoa gizon bilakatzen da. Trinitatearen ideia bera gizonen ideia bat da: aita, semea eta espiritu saindua, hirurak gizonezkoak dira. Semea jaio behar denean emakumeontzat ailegatu behar da baina emakume hori bera arraroa da, gaineratiko emakumeontzat ailegatu ezinezkoa. Eta okerrera zera da, beste emakumezkoari erreligio horren izenean emazte hori imitatzeko agindua ematen zaigula. Beste erreligioetakoak ez ditut gehiegi eza-

behartu. Baina zer modelo? Ez noski, egungo euskal literaturan ematen zaizkigun modelo berriak. Izan ere, hauetariko zenbait aipa dezagun. "Egunero hasten delako" nobelaz hasiko gara. Hltz batetan esanda bertan agertzen den emakume figura, tonta batena da. Nobela horrek pareja baten historia agertzen du. Gizona eta emaztea elkarrekin bizi dira zenbait denboraz gero. Une batetan, emaztea haurdun dago eta hilortzea bilatzen da. Horretarako katolikoki mediku batengana doaz. Honek pekatu haundia dela eta horrelakorik ez eskatzeko berari ihardesten die. Azkenean mediku batek hilortzea egiten du. Akzio guztian emakumeak bere gain hartzen du hilortzearen pixua, gizonak zerikusirik ez balu bezala. Nobela hori gizon batek idatzia da, noski! Era berean, Euskal Elerti 1970 liburuan agertu zen beste nobela bat aipatuko dut. Bere izenburua ez dut gogoan. Erlee-taz ari da. Bertan agertzen den emakumea emagaldut bat da. Adibidez,

M. — Bai, Estragon historiagileak dienez, euskal emakumeak bazuen podere bat eta prestigio haundi bat orduko euskal gizartean. Lurlangintzatik bizi zirenean, baserri mailan emakumearen errola oso garrantzizkoa

la alderdi denek emakumeen amnistia ez dute aipatu ere egin.

zen. Lan produktiboa egiten baitzuen. Arrantza herrietan ere beti lanean ari izan da. Gauza bera artisanadu bizimoduko ekonomian ere. Industria haundia heldu denean bakarrik emakumea geratu izan da bazterturik. Gizonak gizartearen gidatzaile osoa berenganatu baitu.

E. — Baztertua gertatu da gizonetakoak bakarrik dirua etxeratzten duelako, noski. Eta dirua baita gizarte honetan balore garrantzizkoena.

M. — Bai, horrela da kontsumozko gizarte honetan!

E. — Sarrera hau eginez, gero, joan gaiten zure baitako den beste alor batetara, hots, abeslaritzara. Nola hasi zinen abesten?

Musika, arimaren espresioa

M. Txiki txikitatik beti musika maite izan dut. Beharbada, aitaren-gandik jaio da neregan afizio hori. Nere aitak beti abesten baitzuen eta oso ondo gainera. Gero, elizako korano abestu izan dut umetan. Gregoria-noa biziki maite dut orain ere. Geroxeago, herriko koralean, euskal abesti molde hori ezagutu nuen. Baina hobeto eta gehiago Bilboko San Antone Abesbatzan sartu nintzenean ikasi nuen. Binbitartean herriko dantza taldean ere ibiltzen nintzen eta

euskal dantza musikak ikasi nintuen. Musika oso garrantzizkoa da nere bizian. Negar egin arazten didan zer-bait da. Arimaren espresio bat, noski. Formazioari dagokionean, lehen solfeo pixka bat ikasia nuen eta une honetan Baionako Kontserbatorioan kantua egiten ari naizenean solfoa ere ikasten ari naiz. Plazer haundia hartzen dut klasikoak ikasten. Hori izan baita nere betiko gogoia baina oraindainokoa ezin egina izan nuen.

E. — Musikari buruz argi dago baina zuk beti abestu izan duzu euskaraz eta Herriko arazoak ibiltzen dituzu gai bezala. Zergatik?

M. — Nire aita eta ama Zeberioako dira. Errotik euskaldunak orduan. Ezkontzean Ugaora (Miravallesera) etorri ziren bizitzera amamak han zeukan etxalde batetara. Miravalles erabat erdalduna zen. Guk etxean, beti euskaraz egiten genuen gurasoek esiguita eta bultzatuta. Bost urterekin eskolara joan nintzenean, ordea, guztia erdaran eta goizero eguna hastean "Cara al sol" eskua altxatuta abestu behar genuen. Hiru edo lau neskato bakarrik ginen euskaldunak eta nola baserrikoak ginen eta abarkekin joaten ginen "las aldeanas" deitzen gintuzten. Erdara laster ikasi nuen eta arlo horretan ez nuen arazorik eduki. Baina bizia kontraizaera batetan aurkitzen zen: euskara-erdara bikoiztasunak zekarrenean, alegia. Era berean, erlijioa, ez erlijioa, kontraizaera sufritu izan dut. Nere aita ez baitzen erlijio zale. Nere ama bai, baina ez oso bero. Herrian nuen giroa, hots, eskolakoa, katekesikoa, eta geroago "Hijas de Maria" eta J.I. C.-ekoa nere etxekoarekin kontraizera ageri zitzaidan. Adibidez, oraino gogoratzen naiz bere aita abertzale izanik ere errusoen aldeko zela garai hartan, eta ni aita kondenatuko ote zen beldurrez, bere arima salba zedin errezatzen eta sakrifizioak egiten ibiltzen nintzen. Honela erabat kontraizaera biziarazten ninduten. Nere etxekoek erabat euskaldunak zirenez gerrateaz hitzegiten zuten. Baita ere gerra aurreko giroaz. Hizkuntza bat genuela aipatzen zen. Nahiz baduzu kultur mundu bat zegoen familiaren atzean, trastiendan bezala gordea. Nik sekula bertsolaririk ez nuen entzun, baina etxetik nekien gerra aurretik Zeberion bertsolariak eta euskal dantza taldeak zeudela. Hori dena neregaz hazio bezala jaus-ten zen. Eta etxetik kanpoko giroaren kontraposizioan amets eder bat

bezala zen neretzako. Gero amak esaten zuen "buelta" etorriko zela. Aitak ez zuen hainbeste kofiantzarik. Baina nik amaren ametsetan sinesten nuen. Abeslari bakarkako bezala abesten hastean "Ez dok hamairu" fenomenoak ere zerikusirik izan du. Lehen aldiz, kitarra batekin euskaraz abesten ikustea itzala izan zen neretzako. Aldi berean protesta abestia ororkoki ezagutu nuen. Atahualpa Yupankiren abesti batzuekin hasi nintzen, hain zuzen. Biziki interesantea atxematen nuen abestia nere herriaren arazoak abesteko erabiltzea. Gero, diska txiki bat egin nuen abesti haiek.

Ni hasterako Bizkai aldetik ere, hasiak ziren beste bakarkako abeslari euskaldun batzuek: Estitxu, Ondarruko Beti Alai, Argoitia anai-arrebak eta Zintzoak. Publikoan lehen aldiz, Egurrolak eta biok batera hasiera eman genion. Laster oso lagunak egin ginen. Geroxeago, Ondarruko hiru taldeekin elkarturik zer bait egitea pentsatu genuen. Baina planteiamentua oso konprometitua zenez, pikutara joan zen gure nahia. Ni exiliara joan beharrean aurkitu nintzen. Beste batzuek berriz kartzelara eraman zituzten. Honela bada, urte betez bakarrik abestu ahal izan nuen Hego Euskal Herrian.

E. — Eta gero zer egin zenuen?

M. — Exiliatuta gertatu nintzenean, lehenik, Iparraldean jardun nuen abesten. Baina luzarora bizibiderik ikusten ez nuenez Parisa igo nintzen.

E. — Zergatik Parisa?

M. — Enetzako zer baiten bila ne-bilen. Iraultza lehenik norberak bere buruarekin egin behar duela pentsatzen baitut. Ikasteko egarri bat bezala nuen. Eta Paris abesti eta kultura aldetik interesantea agertzen zitzaidan. Honela giro bat ezagutu nuen.

E. — Errazki adaptatu al zinen?

M. — Adaptatzeko arazorik sekula ez dut izan. Gainera ikusteko eta ikasteko gogoia nuen ez adaptatzera behartuta nengoen. Behar bada gogo hori izan ez banu, eta hori gertatzen zaie askori, ez nintzen adaptatuko. Joan nintzenean lagun euskaldun batzuek aurkitu nituen. Gero Euskal Etxean giro bat bazen. Frantzesak ikasten hasi nintzen. Eta bizitzeko lan egin beharra nuen eta nere lehen lana neskame-tza izan zen. Hilabete batzuek egin nuen. Esperientzia bezala onhartzan nuen. Banekien pasarteko lana zela. Hori beti egiten jarraitzeko gogorik

ez nuen. Porteria batetan ere egon nintzen zikin piloak ateratzen egunero. Horrela urte batez. Gero, "Candelaria" izeneko kafe-teatro batean abesten hasi nintzen. Euskaraz abesten nuen. Bertan Hego ameriketarrek abesten zuten batipat: Quilapayun, Angel eta Isabel Parra, Los Calchakis, Patricio Castillo eta abar luze bat han ezagutu nituen. Eta abesti alorrean oso ondo etorri zitzaidan esperientzia hura zeren kultur mundu diferentea eta irekia baita horiena.

E.— Abestian bakarrik aldatu al zinen han?

M.— Exilioan mito batzu ere erori zitzaidan. Pertsonaje batzu mito izan baitziren guretzat. Klandestinitatean erraza baita mito batzu egitea. Gero, errealtate xehearen baitan pertsonaje horik ezagutzean mitoak desilusio haundiarekin erori zitzaizkidan. Hala ere, horrek ez du esan nahi guztiekin desilusioa eraman nuenik. Mitoak bada kendu nituen burutik.

Mitoak personaje idealizatu batzu besterik ez ziren. Eta nahiz eta batzuk jatorrak izan, orain beste modu batetara ikusten nituen. Neretzat exilioa aberaskarria izan da, personalki ikusita. Gero emakumeen mugimendua ezagutu dudala esan behar dut. Nahiz eta preokupazio hori, "revolte" hori barnean beti eduki ez nekien ohartuki definitzen. Gainera kulpabilitate batekin bizi nuen: "mundua horrela bada ni tronpatuta egongo naiz, besteek horrela ez baitute pentsatzen". Ni ez nengoen munduaren izaera horrekin konforme. Eta hori betidanik. Parisen emakumezkoen literaturarekin harremanetan, emazte kontzientziatuekin harremanetan jartzean kontzientzia bat hartu nuen. Munduan emakumezkoen mugimendu bat zegoela, ni horren bila ari nintzela eta Euskadiko iraultzan nire liberario bat ukan nuen bezala, orain emakumeen mugimenduan aurkitu behar nuela jabetu nintzen. Emakume bezala pentsatzen hastea faltatzen zitzaidan. Zeren eta nahiz nere barrenean galdera pila bat eduki, inkonforme sentitu, erantzuten ez bainekien. Emakumezkoen literatura irakurtzen hasi nintzenean, hor beste asetze bat hartu nuen. Eta ordutik hona, euskal iraultzan ere emakumearen burruka kokatzen hasi nintzen.

E.— Abeslari zarelarik, zure izaerak emakume eta abeslari ondo konponetzen al dira ala bat bestearen menpeko duzu?

M.— Oraindainoko nere bilakabidea kontatu dizut. Erdal giro batetik

Geuron buruengan segurtasun bat hartuz goaz.

euskarara igaro nintzen. Gero euskal iraultzara. Hor, kantuaren bidez, poemaren bidez errepostuak ematen joan naiz. Orain arte poemaren bat edo beste ere egin dut. Nik beti nerei zerbait adierazten didaten poemak hautatzen ditut. Neretzat zerbaiten errepostua, zerbaiten esan beharra dutenak, alegia. Orain euskal emakume bezala nere abestietan erabiltzeko poemak bilatzen nabil. Oraingo ez dut ezer asko aurkitu. Argi dago, une honetan, emakume bezala aberastu behar dudala nere erreperitorioa. Emakume zenbait badago gure artean poemak egiten, Amaia Lasa, Arantxa Urretabizkaya. Bainan gaurdaino oso gutxi emakume bezala espere-satu gara. Gizon bezala ari izan gara. Guk gure izakera dugun bezala gure idazkera ere izan behar dugu. Urritasun hau ikusirik, neu ere poema batzu egiten hasia naiz.

E.— Zure ustez, emazteen iraultza eta Euskadiren iraultza elkarrekin ala berezirik doaz?

M.— Badirudi binomio bat sortzen dela euskal eta emazte iraultzen artean. Neretzako iraultza bakarra da. Euskal iraultzan emakumearen iraultza sartzen da. Eta euskal iraultzan emakumeak deretxo berdinak ez badituzte eta libreak gertatzen ez badira, ez da benetazko iraultza izango. Gaurdaino euskal iraultza gizonezkoena dela esan liteke. Emazteok zer egiten dugu? Era batean hori horrela dadin lagundu. Neretzako emakumezkoek paper haundi bat dute euskal iraultzan. Ez dago akzio espektakularrik egin beharrik. Horretan ere gizonezkoen eskemak barruraino sartuta dauzkagu tamalez. Akzio espektakularra bakarrik iraultzaile dela onhartzen bada, galduak gara. Neretzako eguneroko lana hori bezain iraultzailea da. Eguneroko bi-

zia da aldatu behar dena, besteak ideiak dira, oso urrun daude. Euskal iraultza oso urrun dago. Helmugak oso urruti daude eta beharbada, ideietan ditugun bezala ez ditugu sekula errealtatean ere izango. Neretzako bidea da garrantzizkoa. Heltzea utopikoa da. Bidean iraultza egiten ez badugu, ez gara helduko nahi dugun lekura. Beharbada, honetan dago gizonen eta emazteen arteko kontraria: gizonezkoentzat iraultza poderea hartzea denean, emakumezkoentzat beren idatziak ikertzen baditugu, poderea deusezte eta ukatzea dela, jabetuko gara.

Politikazale, baina

E.— Politikan ibiltzeak oso garrantzi handia al du?

M.— Arazoa alderdien eta politikaren mugena da. Nik abeslari bezala, gaur ez dut inola ere nahi alderdi batetan egotea. Esperientzia eduki dut eta hori zeharo mugatzaile da. Bide batzuk moztuak dizkitzu. Alderdi batetan bazaude, alderdi horren mistikaren itsu bat zara eta beste guztia ukatzen ez baduzu ere, ez duzu hain ondo onhartzen. Beno, ni nahi baduzu alderdi batzuekin bat nator gauza batzuetan. Beste batzuekin ez. Funtseanideia edo linea batekin bat nator. Linea bezala abertzale sozialistatzat ematen dut nerea. Abertzale bihotzez sentitzen naiz. Besterik da abertzale alderdiek ematen duten soluziobidearekin bat natorren ala ez. Horretan ikusten dut gizon eta emakume abertzaleak ez gara berdinak. Alderdi horiek proposatzen dituzten soluzioak ez naute konbentzitzen sozial arloan ere. Amnistia dela eta ia alderdi denek emakumeen amnistia aipatu ere ez baitute egin. Aipatu izan bada emakumeak eginda izan da. Nik galdetzen dudana zera: emakumeak ez al gara euskaldunak ala? Delito horiek ez al ziren politikoak ala? Hemen dago berriz ere diferentzia: gizonezkoentzat bistan dago ezetz. Bainan emakumezkoentzat baietz da. Orduan justizia egitea beste gauza bat da. Abertzale sozialista ikuspegia ere guretzat besterik da. Behar bada beste hitz batzu bilatu behar gure ikuspegia adierazteko. Neu ere ez naiz oraino prestatua sentitzen abertzale sozialista izateak emakume batentzat duen ikuspegia adierazteko. Sakontzekoa dugu. Eta hitz batetan egin didazun galderari erantzunez: bai, politika hitza zabalean harturik politika zale naizela aitortu behar dut.

Horrela bakerik ez da lortzen.

joan hadi hemendik

Gipuzkoako herrikoi elkarteek garbi agertu dute beren nahia. Gobernadorearen dimisioa eskatu dute. Xabier Etxebarrietaren oroi-menez antolatutako ekintza guztiak debekatu eta gogorki erasotu bait ditu. Hiru zauritu Tolosan, Joan Gurrutxagak begia galdu duelarik; 13 atxilotu Tolosan, Donostian gertatu direnak alde batera utzi gabe. Bai, pasatako denborak gogoratu arazi dizkigu Oyarzabal jaunak. Eta orduan, beste batzuei eskatu zitzaaien gauza berbera adierazi du herriak: Joan hadi hemendik.

Miguel Castells abogadua atxilotu dute. Bi aldiz. Telesforo Monzonek ere garbi azaldu du deklarapenik egitera, bere borondatez, ez dela joango; eta eramaten badute, nornahiren aurrean, euskaraz soilik mintzatuko dela. "Bai euskarari kanpaina ez da folklokeri bat, gure nortasuna adieraztea baizik".

Asanbladak zabaldu dira herrietan zehar. Tolosan bildurik dira eta beste manifestapen bat egitea erabaki dute; igande arratsalderako dei egin dute. Goiherrikoak ere ez dira atzera gelditu; igandean bertan, ordubatean. Beasainen ibilaldi bat egitekoak dira, Bernardo Aizpitarte dagoen klinikaraino.

Azaldu diren agiri guztietan, bai herrietako batzarrekoetan, bai Amnistiaren Aldeko Batzordekoetan, bai ezker alderdiek zabaldutako agiri-etan, gauza berdinak eskatzen dira: gobernadorearen dimisioa, indar errepresiboen deuseztatzea, eta demokratiko eta nazional eskubideak.

Gose greba ugari

Donostiako Santa Maria Elizan gose greba bat egiten ari dira bost

gazte. Peio Otaegi eta Juan Manuel Uribarrenen askatasuna nahi dute. Bi gazte hauek Martuteneko espetxean aurkitzen dira gaur egun, eta beraiek ere, kanpokoeekin bat eginez, gose greba egitea erabaki dute. Bestalde, jakin ahal izan dugu Bixente Aldalurrek ere erabaki berdina hartu duela; Carabancheletik Martutenera eramanez, ura besterik ez du edango. Iruñeako espetxean aurkitzen diren preso batzuek (hots, Eseberriren heriotza bere gainean bota nahi dietenek) "auto de procesamiento" delakoaren aurkako errekurtso bat presentatu dute; bestalde, herria bere alde dute; peñak, hauzo elkarte, amnistiaren aldeko Batzordeak e.a. hauek askatasuna lortzearen ahal duten guztia egiteko prest daudela adierazi dute.

Milioi t erdi eskatzen ditu juezak askatasun probisionalaren emateko. Eta Iruñeako herrikoi elkarteek, batez ere peñek, garbi adierazi diote gobernadoreari bost preso horien askatasuna ematen ez badu Sanferminak arriskuan daudela. Ahal duten guztietan manifestaldiak egingo dituztela, eta istilu gogorak gertatuko direla. Gobernadoreak eskuak gar-

bitu ditu hauzitegia dela erantzuna eman behar duena esanez. Gero gero-koak!

Hau ez da joku bat

Herri mobilizapenei horrela erantzunez dabilzate dauzkagun gobernadoreek. Monzonek adierazten zuen bezala "nerekin ez dira jostatzen ibiliko ni saiatuko naiz herria interpretatzen; eta herriak, honek soilik, esango du gobernadorearekin dagoen ala gurekin". Euskal gobernuaren gobernazioko ministroak Tolosan, Euskadiko gudari guztiak gogoratu zituen. Zumalakarregiren jendearengatik hasi, gerra denborako gudariak gogoratu eta ETAkoekin bukatuz. "Milimetro bakar bat ere ez dut atzera egingo han esan nituen gauzetatik". Monzonek alderdi, sindikatu, senadore, diputatu, e.a. ei definitzea eskatu die. Bakoitzak har dezala behar duen erresponsabilitatea.

"Gu ez gara ez espainolak, ez frantsesak, euskaldunak baizik". Abertzale diren guztiak esan dezatela honekin ados dauden ala ez. "Bakea behar dugu. Baina hau nazioz nazio lortuko da. Euskal indar armatuak esan dute hori lortzeko jarritzen dituzten baldintzak. Orain besteek adierazi behar dute prest dauden hark onhartzeko edo ez. Eta prest baldin badaude, armistizioa izenpetuko da, pakea lortuz".

Konstituzio hau gurengandik at dagoena dela dio Monzonek. Eta onhartzeko bada urte askotan gatazkan ibiltzeko inbitazioa izenpetuko dela. Telesforo jauna gartzelara edo edozein tokitara joateko prest agertu zitzaigun. "Hau ez da joku bat" zioen.

Ez, hau ez da joku bat. "Demokrazian" aurkitzen garela diotene herri mobilizapen normalenari ere tiroz erantzuten diotenean, gazte batek begia galtzen duenean, atxilotuak ugaritzen direnean... hori ez da joku bat, ez, probokazio bat baizik.

Eta emakumeak. Beti bezala egurtuak eta gainera eskerrak eman beharrean. "Fueron entregadas a sus padres en la misma noche de los hechos las jóvenes implicadas" zioen gobernu zibilaren agiriak. Orain ere, zentzurik ez dugula adierazi digute. Espetxera joateko eta tiroz zaurituak gertatzeko bai. Baina gero, badaezpada ere, gure gurasoen esku utzi behar zaigu. Eskerrik asko, gobernadore jauna.

P.I.

Presoa ihes egitera behartua dago.

IZATEZ LIBROAK

Garcia Valdés jauna damutirik dagoela dirudi. Estatuko espetxe gehienak bisitatzen saitu da. Eta, noski, espetxe horietan aurkitzen ziren presoek aldaketak egongo zirela hitzeman beharrean aurkitu zen. "Demokraziaren" aurpegi berria azaldu beharra. Baina hitzematea erraza da, hau betetzea beste kontu bat izanik. "Instituciones Penitenciarias" delakoaren zuzendari orokorra atzeragin nahiean dabilela dirudi.

Preso sozialak aspertu dira amnistia lotzearen zauriak eta motinak egiten. Kanpoko laguntza ukatu egin zaie. Eta "barrura" ez da sekula lasai mugitzeko toki bat. "Antidisturbios" delakoak laister sartzen dira, zuzendaritza eta funtzionarioen laguntzarako. Egurra hemen, zigorra han, zauriak ezin sendaturik, presoak bide berriak aurkitzen saiatu dira. Baita aurkitu ere.

Egia esan, aurkitu dutena ez da bide berria, betikoa baizik. Amnistia ukatzen zaien, bere kontura hartu dute. Ihes egiten saiatu dira, alegia. Eta batzuetan ondo atera zaie. Barcelonako "Modelo" espetxeko ihesketa lekuko 45 preso kaleratu dira.

Badirudi kaleratze honetan eskubiak zerikusi handia izan duela. Hasi espetxeko zuzendaritzatik, binkerraren aldeko funtzionarioak laguntzaile e.a. Baina 45 preso horiek askatasuna lortu dute. Komunikabideetan argi adierazi da presoak eskubiari jokua egiten ari zirela. Garcia

Valdés jauna aurrera eraman nahiean zebilen "Reforma Penitenciaria" delakoa geratzeko joku maltzur bat besterik ez zela. e.a.

Dakigunez, badirudi zenbait puntutan arrazoin osoa dutela. Eskubiak lagundu diela adierazten dutenean, alegia. Zuloa egiten ari ziren tokia ez zuten sekula errebisatu. Eta espetxeko zuzendaritzak zerbait zekiela nahiko garbi dago. Zuloaren irteera espetxetik 100 petrotara jarria zegoen. Ehun eta piko preso ihes egiteko posibilitatea zegoen. Baina azkenik, ihesketa aurrera eraman zen momentuan, presoak espetxe ondoan irtetzen hasi zirelako, funtzionarioak laster konturatu ziren, eta soilik 45 horiek ihes egitea lortu zuten. Bestalde, COPELek zerikusi gutti izan zuen ihesketa horretan, bere partaide gutik lortu zuen kaleratzea...

Bai, hori dena egia da. Baina ezin ditugu alde batera utzi (komunikabide horiek denek utzi dituzten bezala) bi gauza: Alde batetik presoak, preso denez, ihes egitera behartua dagoela. Eta horretarako, ahal dituen

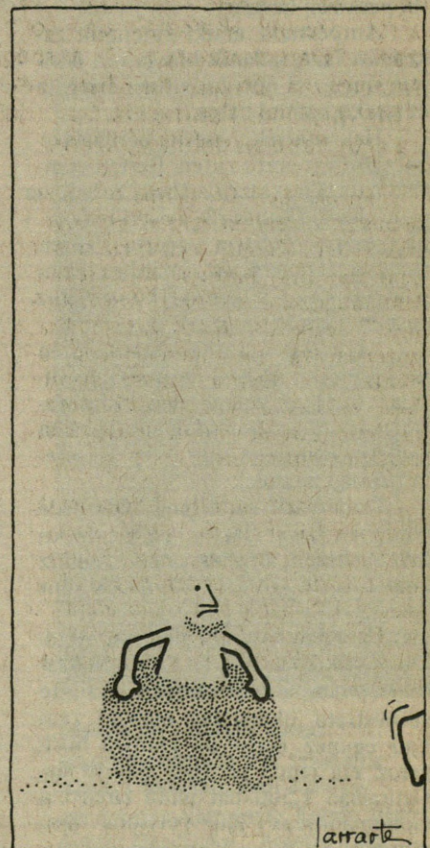
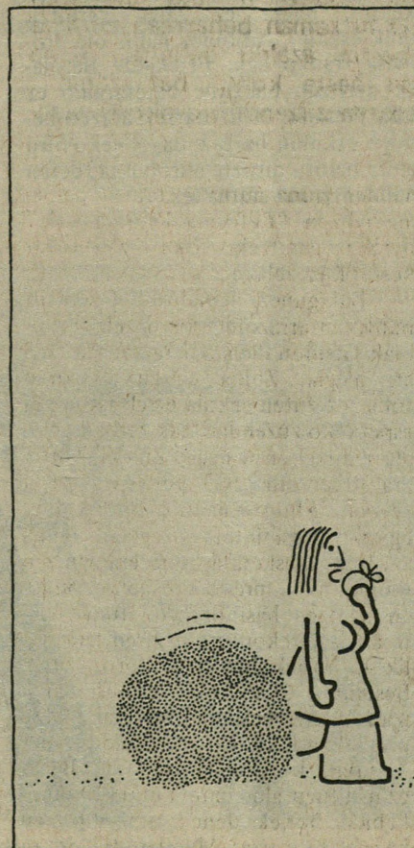
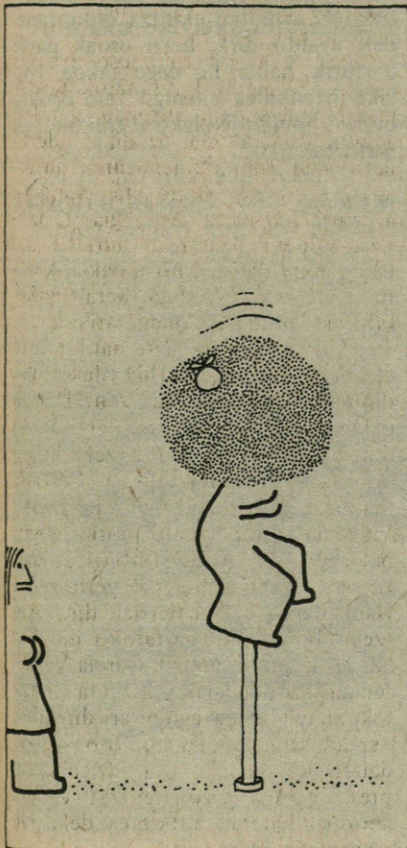
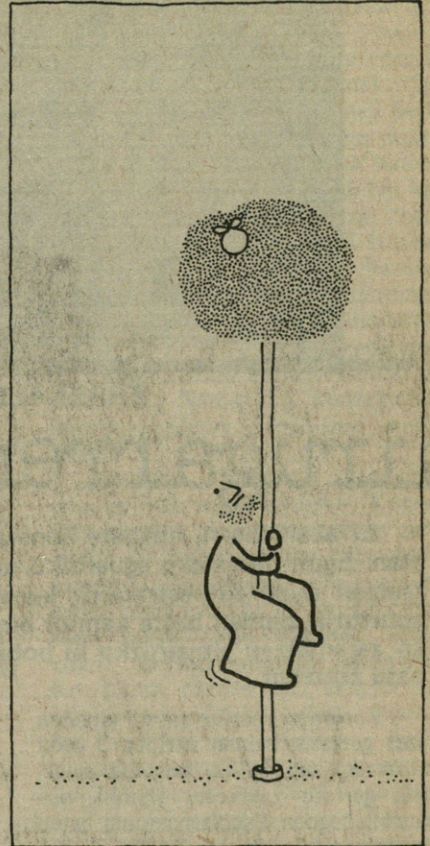
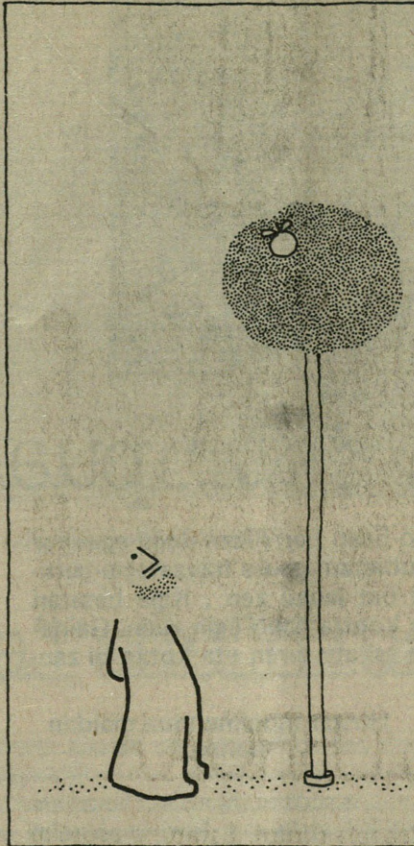
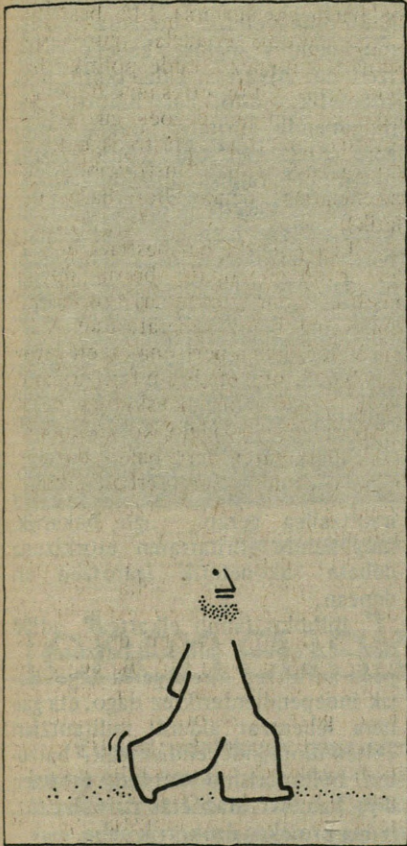
laguntzak erabili behar ditu (eta zorritarrez eskubiarena baldin badu ere, ba hartu eta aurrera). Eta, beste aldetik, eskubia ez dela gure erresuman, gutienez, talde politiko baten izena. Gure erresuma honetan, eskubia agintean dagoen guztia da: estatua, gobernuak, eta toki guztietako zuzendaritzak ("Instituciones Penitenciarias" delako hori barne delarik).

Eritzi merke bat besterik ez zaigu iruditzen aipatu berria dugun instituzioaren zuzendari orokorra, gobernuak berak aukeratu duen Garcia Valdés jauna pertsona on eta jator bat bezala utzi eta beste funtzionario guztiak, edo gehienak eskubitar bezala tratatzea. "Modelo"ko zuzendaritzak ihesketaren berri baldin bazuen, Garcia Valdés-ek ere zerbait jakingo zuela pentsatzea ez litzateke beste munduko gauza izango.

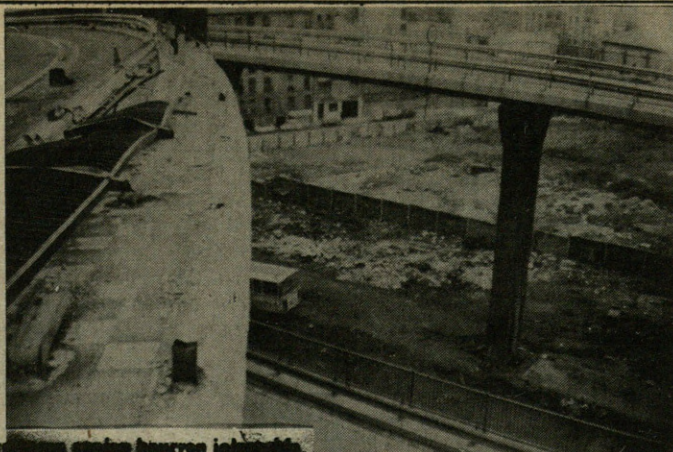
Eta aipatu ditugun puntuek ez badute nahi duguna behar den modura adierazten, beste esenplu bat ere badugu. Ihes egin duen batek gizon bat garbitu du Barcelonako Santa Coloma hauzoan. Komunikabide guztiek garbi azaldu dituzte ekintza honen ondorioak. Hain pertsona gaiztoak espetxeetatik ihes egin badute, zer gertatuko ote litzateke indulto edo amnistia bat gobernuak emango balie? Ondorioa espetxe barnean egon behar dira; ondo lotuak gainera.

Suarezen gobernu oso azkarra agertzen zaigu. Iparrametikatarrak eta Mendebaleko Europan dauden agintariak irakasle izanik, ederki ikasi ahal izan du jendearen aurrean zer nolako berri eta ekintzak agertu behar diren. Aurpegia eta jantziak aldatu beharrean aurkitu da, baina jakin du zein nolakoak aukeratu. Garcia Valdés dugu berak aukeratutako aurpegi onenetarikoa.

Carabanchelen gazte bat hil dute eta beste bi zauritu. Hila (dakitenak diotenez) salatzaile bat zen. Denok dakigu presoak, beharrez, erabiltzen duten etika gogorra. Bizitzeko gogoak horretara eragiten die. Bestalde, ihesketa bat ankar gora joan zaie. Valenciako espetxean motin gogor bat egon da. "Antidisturbios"ak sartu dira, eta zauritu asko gertatu da. Hauk denak azken berriak dira. Antzeko beste asko gertatuko da. Eta ez, ez da preso guztiek Garcia Valdésen aurka daudelako. Ez eta denak eskubiaren jokua egiten ari direlako. Espetxeko kondizioak oso gaizki daudelako baizik. Eta, ez ahaztu, preso egotea gizonarentzat egoera anormal batetan aurkitzea dela. Gizona izatez libreka baita.

larrarte

Autoestraren eraketa hurrengo jokoak.

ERREKALDEBERRI

hirugarren istripua

Errekaldeberri, hilabete honetako 5ean berri izan dugu egunkari-
etan. Egun horretako eguerdiko ordubietan, geure hauzategia guru-
tzatzen duen autoestratatik, kamioi bat jautsi zen. Kale batetan
apurturik zeuden beste kamioi biren kontra topo egin zuen. Gaine-
an zeramatzen altzairuzko bi bobina askatu ziren eta kotxe bi zan-
patu zituzten.

Zorionez, txoferrari ez zitzaion
ezer gertatu, baina istripua 2 ordu
aurretik izan balitz, tragedia: izuga-
rria gertatu zatekeen. Handik oso
hurbil dagoen Eskola nazional baten
irtetze ordua zen, eta ikasleak bertatik
pasatzen baitira.

Autoestrata eraiki zutenetik az-
keneko hau, jadanik hirugarren istri-
pua dugu. 7 ijiro hil zituen erregaiz
betetako kamioi batek.

Hauzotarrek, haserre, berehalaxe,
batzarre bat eratu zuten. Bertan erant-
zukizunak eskatzea erabaki zuten, eta
egun hartatik hasirik neurri batzu
hartzearen beharra agertu zuten
(bidean iltzeak jarritz, goardien zain-
goa gehituz, abiadura kontrolatuz,
euspen hormak jarritz...)

Argi dago autoestratatik hain
hurbil eraikitzea (10 metro baino gu-
txiagotara) ez dela zilegia. Adminis-
tralgoa eta entpresak nornahiren
gainetik igarotzen dira irabaziak ate-
ra baldin badaitezke.

Gobernadorearengana, batzorde
bat joan zen idazkia entregatzeko
baina beronek zioskunez "guztiz
lanpeturik nago eta ezin dut inor
jaso".

Horrela, haserre handitu zitza-
ion herriko jendeari eta beste batza-
rre batetan, Gobernadoreak jaso arte
autoestrata okupatzea erabaki zen.
Lau egunez zertu da ekintza hori;
geroz eta jende gehiago elkartu da.
Ostiralean 1.500 bat bildu ziren eta
Gobernadoreak lau pertsona jaso
zituen.

Hiritar mugimendua maldan behera

Aspalditxo honetan, beste ara-
zo bat sortu zaie hauzoei. Autobu-
sak direla eta prezioak igo nahi diz-
kigute, baina ez zaigu zerbitzu
onik eskaini. Adibidez nahiz eta pro-
mesa franko egin Errekalde Betola-
za deritzan hauzune batetaraino ez
dira heltzen. Hauzotarrek arazoa be-
raien eskutan hartuz, dagoeneko hiru
aldiz bahitu dituzte autobusak, beren
hauzuneraino eramanez.

Aspalditik, hain famatua
bihurtu zen hauzategi honetan,
hauteskundeetatik honantz hiritar
mugimendua maldaz behera aurki-
tzen da. Alkatesa, Udaletxetik bota
zutenetik, mito bat bihurtu zen
mugimendu hiritarra, baina harrez
gero 20-25 pertsona baino ez dira
mugitu beheraldizko epe honetan.

Alde batetik demokrazia fin-
katuz doan heinean, jende anitz
bere erantzukizun osoa delegatzen
ari da. Are gehiago konzientzia gal-
tzen ari da, soluzioa alderdien esku-
tan dagoela uste izaten.

Faxismoaren kontra gatazka-
tzeko baliogarri izan zaizkigun
egiturak ez ditugu egoera berri
honetarako egokitu.

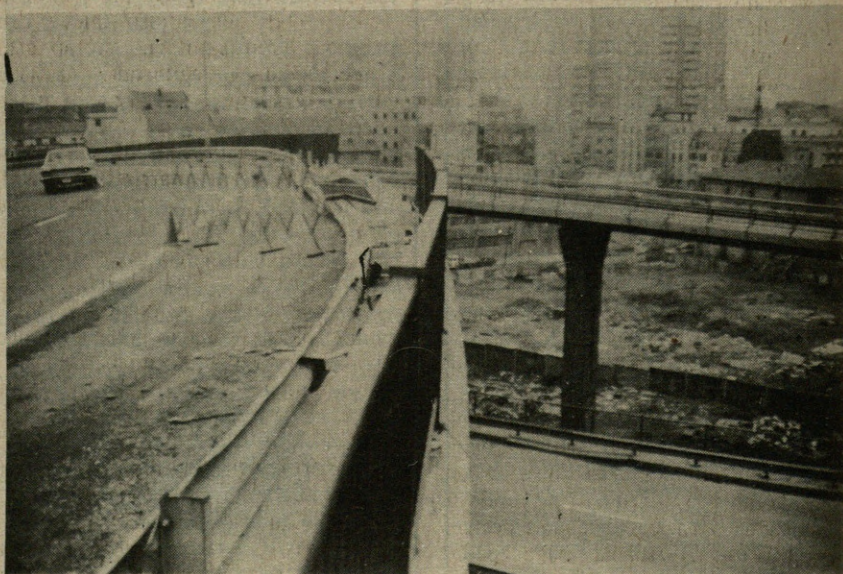
Ezkerreko alderdi maioritario-
ek abandonatu zutenetik, ezker
iraultzailea geratu gugu bakarrik,
mugimendu hiritarraren etorkizuna
debate sakonetatik igarotzen ari
denean.

Bilboko famili elkarteak, adibi-
dez ezkerreko alderdi batzuren
pean aurkitzen direla garbi dago. Ka-
sik independentierik ez dago, eta gai-
nera lehentzat alderdi militantziari
ekiten diote independenteak, batzu-
tan boluntarismo hutsean erortzen
dira, hauzoko arazoetan parte hartuz,
baina proiektu orokorrik gabe.

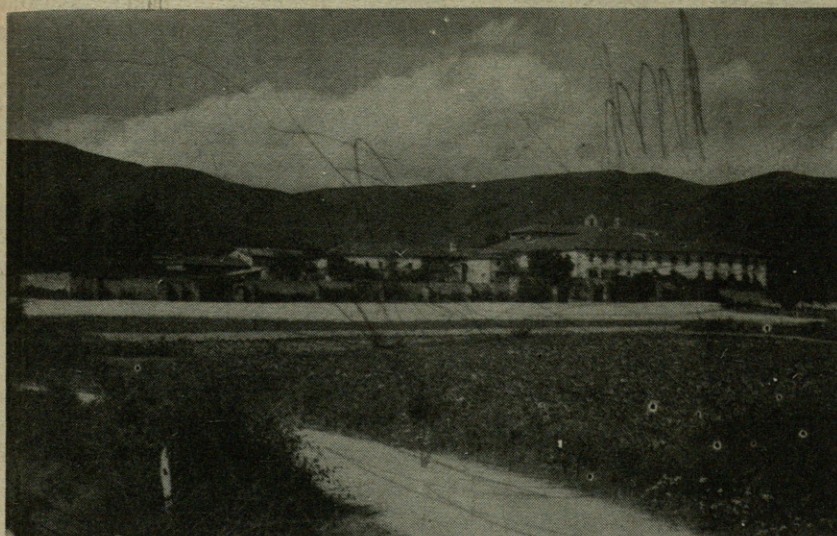
Hala ere, Errekaldeberri, azke-
neko bi asteotan ekintza espontane-
oak ugaltu dira, herri osoak parte
harturik, baina, ho dago gakoa. No-
lako irtenbidea emango zaio egoera
berri honi? Nolako erakundeak
sortu beharko?

IKER

SALBIDEGOITIA

Autoestrata eraiki zutenetik, hirugarren istripua.

Barriako monastegia, lehen euskal udalekuen tokia.

lehen euskal udalekua

Euskal udalekuak gaur errealitate zabala eta errekonozitua dira baina ezin gauza bera esan duela hamahiru urte. Aramitarrek andereño ikasleentzat Donostiako Zabaleta kalean zuten erresidentzian sortu zen asmoa; berehalaxe, jaso zuten ikastoletako haur batzuren gurasoek eta zenbait boluntarioren laguntzaz, 1965eko udan egin ziren Arabako Barriako monastegian lehen euskal udalekuak.

“Orduan oso ikastola gutxi zen —Elgoibarrren, Errrenterian...—; gainera bi ordu edo bakarrik ematen zen euskaraz toki gehienetan. Ikusten genuen hori oso motza zela. Bestalde, uda oso luzea zela eta behar beharrezkoa zela ikastoletako haurren arteko harremana” esaten digu Nekane Auzmendik, lehen urteetan Barriako udalekuan arduradun izan zenak. Joxe Kruz Sarasola berriaz, udalekuak prestatzen ibili zen gurasoa bera, “umeak udan Rivabellosara edo beste toki batzuetara joaten zirela eta euskal giroko koloni bat egitea pentsatu zen esprirentzi bezala”.

Honela ba Pakita Arregik andereño gaiak harremanetan jarri zituen guraso talde batekin —Juanito Goia eta Guruzeaga hernaniarrak, Doda-ka Salegi, Andoni Egia, Andonegi Joxe Kruz Sarasola, Xabier Goena, e.a. eta toki bila hasi ziren. “Batzuek Euskal Herriatik kanpo hobe izango zela, badaezpada, besteek ezetz, Euskal Herrian badaezpada.. Cameros aldean eta ibili ziren baina ezer ez. Azkenean, nik banuen Barriako monastegiaren aditzera,

hospederi bat zutela eta; joan ginen eta monjek onhartu zuten ideia” esaten digu Nekane.

Bainan egokitu beharra zegoen hospederia izandako tokia; komunak eta dutexak jarri, gelak prestatu... Horretan ibili zen guraso taldea zenbait gazteren laguntzaz —horien artean Iturtza, Otaegitarak, Ostolaza, Jokin Apalategi, e.a.— ezeren truke noski.

Honela, 1965ean bi haur txanda pasa ziren Barriatik, hogeita hamabost inguru neska-mutilena bakoitza, 6-7 urtekoena eta 8-9koena. Nahiz lehenengo urtea izan, ez zen haur bila ibili beharrik izan berehala osatu ziren txandak. Gipuzkoako ikastoletakoak gehienak, baita beste probintzietakoren bat eta kanpokoren bat ere bai.

Barria eta bere pertsonaiak

Tokia ez zen oso lujosoa, ez, “Goizero komunetarako ura jartzea izugarritzko lana zen; baina haurrek ongi ulertzen zuten hori egin beharra eta pozik parte har-

tzen zuten; komedorea baratzean genuen, lehen urte horretan; suertea izan genuen ez zuela batere euririk egin bi txandetan”, dio Nekane. Honela zen tokia, baina bazituen bere alde onak ere: mendira irteera onak, errekatxo bat, haize sana, ia batere kotxerik ez... “Baserrri haundi bat bezala zen”, Nekaneren hitzetan; “beste bizimodu baten enkantoak zituen. Gainera historia aldetik ere bazuen bere inportantzia; batzuek dioteenez Barria Euskal Herriko monastegi zaharrena omen da eta Mendizabalen desamortizaio aurretik nahiko inportantea, Narbaxako konzejoaren bilerak abadesak presiditzen omen zituen”.

Bazuen Barriak personaje popular bat ere, Franzisko. Kontatzen zuenez, gudaria izandakoa zen, Araba eta Bizkai tartean ibilia gerra garaian. “Azkenean iritsi genuen egun batean kolkotik ikurriña bat atera zezala”, dio Nekane. Franziskok, tartean haurrekin haserteren bat izaten bazuen ere, zeharo bat egin zuen udalekukoekin. Inguruko herrietan ere —Narbaxa, Aspuru, etabarretan —harrera ona izan zuten bai haurrak eta baita begiraleak ere. Hauek, gehienak ikastoletakoak ziren eta “oso jende responsablea” Nekane esan digunez.

Begirale eta andereño batzu:

ezkerretik eskubira Feli Etxeberria, Arantxa Idiazabal, Mari Karmen eta Arantxa Garmendia, Begoña Ogando, Antton Mendizanal, Arantxa Lete, Puri Mariezkurrena eta Nekane Auzmendi.

Baina kanpo aldera, bueno, poli-
ziarekin problemarik baldin baze-
goen, erabakia zuten ikastoletakoak
ez zirela cesatea, maistra talde bat
baizik. Izan ere, ez ziren haiek
oso urte errazak ikastolentzat eta be-
re inguruarentzat.

Barriako udalekuekin zerikusi
haundia izan zuen beste bat Maritxu
Barriola izan zen, zenbait urtez ad-
ministrazioaz arduratu zena.

Barrian hasi zenak jarraipena
berehala izan zuen: 1969an Agurai-
nen ere egin ziren udalekuak; urte
haien inguruan Ozaetan zaharxegoen-
tzat. Gero eszisio bat ere izan zen
antolatzaileen artean eta egun ia Eus-
kal Herri osoan ospatzen dira. Baina
hau beste historia bat da.

Barria utzi egin zen udalekutara-
ko toki bezala; monjek Oiona alde
egin zuten eta Arabako diputazioak
erosi zuen monastegia. Egun erabat
utzia dago eta erortzen ari da.

Haurrak eta begiraleak Franziskorekin monjen morroiarekin.

ELIXABETE GARMENDIA

EUSKAL UDALEKUAK MARTXAN.

**Haur euskaldun guztiak, ikastoletan ez ikasi arren, joan daitez-
ke aurten uztaila eta abuztuaren izango diren euskal udalekuetara.
Eskariak bidaltzeko epea maiatzaren 15ean bete zen eta 1500 hau-
rrek eman dute beren izena.**

Beste urteetara begiratzuz ez dago
aldaketa haundirik. Bakarrik, ego-
naldia moztu egin dela, haurrei lu-
zeegi egiten zitzaielako; iaz hoge-
egunetako egonaldia zen, eta aurten,
berriz, hemezortzitaakoa.

Bestalde aipatu beharra dago
Nafarroako haurren gehiagotzea, ba-
tez ere Lizarra (berrogeiren bat doaz
aurten hemendik) eta Altsasun. Ipa-
rraldetik ere, momentuz, hoge-
haurrek eman dituzte beren izenak.

Egonaldiaren prezioak zera izan-
go dira: ahal duenarentzat, 3.500
pezta, eta ezin duenak 2.000 ordain-
duz gero nahikoa izango du. Hala ere,
norbait honako diru hau ordain-
tzeko gauza ez bada, posible izan-
go du nolabait bere haurra bidaltzea.

Hona hemen programa:

BEIREN

Lehenbiziko txanda: Uztailaren
1etik 18ra.

Basikako lehenengo eta bigarren
maila aurten egin dutenentzat..

Bigarren txanda: Uztailaren 18tik
abuztuaren 4era.

Basikako boskarren eta seiga-
rren mailak aurten egin dutenentzat.

Hirugarren txanda: Abuztuaren 4etik
21era.

Basikako hirugarren eta
laugarren mailak aurten egin dute-
nentzat.

BERNEDON.

Lehenbiziko txanda: Uztailaren 1etik
18ra.

Basikako boskarren eta seigarren
mailak aurten egin dutenentzat.

Bigarren txanda: Uztailaren 18tik
Abuztuaren 4era.

Basikako hirugarren eta lauga-
rren mailak aurten egin dutenentzat.

Hirugarren txanda: Abuztuaren 4etik
21era.

Basikako lehenengo eta bigarren
mailak aurten egin dutenentzat.

ANTZINEN.

Lehenbiziko txanda: Uztailaren 1etik
18ra.

Basikako hirugarren eta
laugarren mailak aurten egin
dutenentzat.

Bigarren txanda: Uztailaren 18tik
Abuztuaren 4era.

Basikako lehenengo eta bigarren
mailak aurten egin dutenentzat.

Hirugarren txanda: Abuztuaren 4etik
21era.

Basikako laugarren eta boska-
rren mailak aurten egin duten-
entzat.

ABAIGARREN.

Lehenbiziko txanda: Uztailaren 1e-
tik 18ra, 15 eta 16 urteko
neska mutilentzat.

Bigarren txanda: Uztailaren 18tik
Abuztuaren 4era.

Basikako zazpigarren eta zortzi-
garren mailak aurten egin duten-
entzat.

Hirugarren txanda: Abuztuaren 4etik
21era.

Basikako seigarren eta zazpi-
garren mailak aurten egin duten-
entzat.

Oiartzun euskararen alde.

BERREUSKALDUNDU ARTE

Euskal Herri irrintzilari honek badu ohiu desberdinik. Erromeriako irrintzi ozen, luze eta sarkor hura, ozta ozta entzuten bide da egun. Bi bokalaren konbinaketaz egiten zen oihu bitxia ez bide zaigu gogoko. Bokale eta konsonante pila nahasi handiagok oihu egitera gaude ohiturik azken bolada honetan. Haserre, neke, ilusio eta ezinaren espresio bizi. Euskal Herriko egoeraren adierazle leial.

Amnistia oihukatzen da, askatasuna eskatzen. Independentziaren alde, klase zapalkuntzaren amaierari deihadarka ekin zaio. Oraingoan hizkuntzaren ezin eutsizko egoerari eman diogu leku eta BAI EUSKARARI irrintzina aldarrikatuz kale xahar eta nagusietan, hauzo eta hiri-buruetan, baserrian bezala industrian, Euskal Herrian barrena euskara gailendu dadin eta nazional hizkuntza bakar bihur ari gara Euskaltzaindiarekin bat kanpaina hau aurrera eramaten.

Dagoeneko lan haundia da eginik euskararen eta berreuskalduntzearen alde. Han hemenka talde ugari ikusten da era batera edo bestera arlo honi buruz lan egiten. Baina ikusten baitugu Euskal Herrian euskarak birjabetasuna lor dezan ez dela hori

aski "esfuerzo colectivo" batetara beharturik gaude guztiok, hau posible egingo luketen indar ezkutuak haizatzuz eta bateratuz dituegun gogo ahalmenak horretara prestatuz. Hain zuzen BAI EUSKARARI oihukak ez du besterik esan nahi. Euskararen egoeraz jabetu denak Euskal Herria euskaldun izango bada bat bederri dagokigun sofrikarioa onhartzea eta etenik gabe eguneroko lanari lotzea. Testuinguru honetan kokatzen da Euskaltzaindiak lantzatuz eta aurrera doan BAI EUSKARARI kanpaina.

Zertarako kanpaina

Madrildik dekretok "Real Academia de la Lengua Vasca" deklaraturik dagoen Euskaltzaindia limosnetatik bizi da eta ez dauka bere

erantzukizunari buruz egiteko behar duen beste diru. Euskara normalizatzeko eta egungo beharretara gauzatzeko lan astun eta gogorra egin beharrean aurkitzen da Euskaltzaindia. Zenbait hizkuntzalari horretara emanik jarri beharko du. Zenbait ixtudio egiteko ekipamendu modernoren premia du. Hau guztiau aurrera eraman ahal izateko etorri behar lukeen lekutik ez baitator dirurik, berriro ere herriarengana eskale etorri beste erremediorik ez da izan. Diru biltze haxe da kanpainaren helburuetatik bata. Bestea, herriaren sensibilizatzeta da. Kanpainaren barruan egiten ari den propaganda eta hainbat hitzaldi eta ekintzen onodorioz, jendeari euskararen egoera ikustaraztea nahi da, eman beharko lirakeen pausoak ematera akuilatuz.

Zer da eginik?

Lehenik eta batipat Gipuzkoan, kanpaina hau eramateko, azpiegituraren bila jo genuen. Ikastola eta alfabetakuntzako taldeetatik ekin genion herri, hauzo edo bailada bakoitzean arduradunak aurkitzeari. Hauen bidez iritsi nahi izan dugu herriko beste talde eta indar guztietara, denen artean eta leku bakoitzean ikus zezaten zer zen beharrezkoenik eta egokienik kanpaina honi gagozkiolarik. Nolabait esan eta laburtuz, gurekin harremanetan jarri ziren arduradunen eginkizuna hau izan da eta da: lehenik, herrietako edo eta bailadetako beste indar eta taldeekin bil, toki bakoitzean euskara eta euskal kulturaren egoera orokorra zer nola ematen den aztertu eta zer egin beharko litzatekeen erabakitzeke. Bigarren, proiektu hori zer nola kanpainaren barruan sar litekeen ikustea. Eta hirugarrenik, guzti horren berri guri ematea momentu

tuoro kanpainaren xehetasunak eza gut genitzan. Toki guztietan su eta fu heldu diote kanpaina honi eta arrakasta ezin hobea du. Gauza bat ikusi dugu argi eta garbi. Kanpaina martxan jarri aurretik zenbait bailadatan helburu berarekin abiatutik zirela edo eta asmotan zebiltzala. Ekin-tza honetan sartuenik edo Tolosako bailada deritzagu. Tolosa erdipuntu harturik, Berastegi, Bidani, Anoeta eta Amezketa tarteko herri guztiekin bailadari halakoxe gorputz bat emanaz, berreuskalduntzearen aldeko batzordea osaturik dute. Batzorde hau SIADECOREkin harremanetan dago eta herriz herri etxe eta kaleetan, inkestak egiteari lotu zaio. Hor

bilduko diren dato guztiekin Tolosaldeko egoera sozio-linguistikoa jakin nahi litzateke, berreuskalduntzearen bidetan pausoak segur eta zuzen eman daitezten. Oso daude animaturik eta lana aski aurreratua daramate. Erreferentzi gisa interesgarri dela uste dugu dato hau Euskal Herriko beste bailadek jakin dezaten.

Ekintza asko ari da ematen kanpaina honen inguruko. Jaialdiak dira, berbenak, ibilaldiak, hitzaldiak mahai-inguruak. Propagandako materiala berriz, kamisetak, poltsak eta bar jendeak harrapazka erosi ditu, etorri ala dena saldurik zen. Catalunya ehungintzan ari direnak huelgan baitaude, ez da izan posible asmoa zen bezain garaiz eta neurritz saltzea. Diru biltzearen aldetik ere, ondoegi ari da erantzuten herria.

Kanpaina bukatzera doala dio zenbaitek. Bai, fetxa bat jarria dago. Ekainaren 17an San Mamesen egingo den jaialdiaz bukatzekotan da, nahiz eta Iruinean sanferminetan egingo den jaialdi bat deela eta, apurño bat hultzatu. Baina, BAI EUSKARARI kanpaina hau Euskal Herria berreuskaldun dezagunean amaituko da, euskarak bere berjabetasuna lor dezanean. Hori dela eta, ez genuke ikusi nahi kanpaina hau bere horretan bukatzen. Nahiago dugu berreuskalduntzearen abiapuntu bezala kontsideratu eta kanpainaren arrakasta joria izan dadin herrietan sortzen ari den giroa itzali ordez indartu eta aitzinatuko luketen batzordeak han hemenka Euskal Herri osoan barreiatu sortzea.

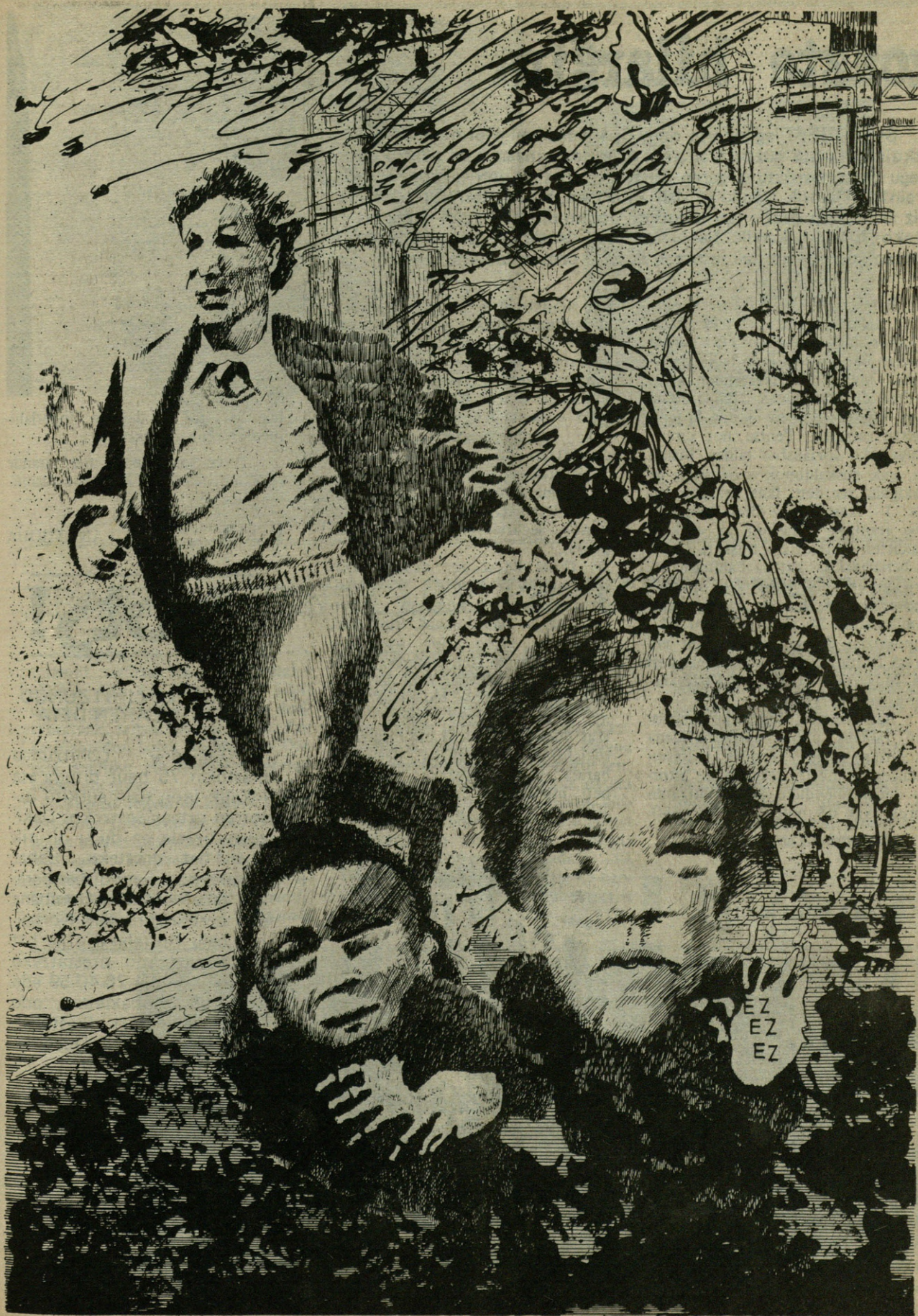
IÑAXIO

MENDIZABAL

Etorri ala saldu dira kamiseta, poltsa e.a.

Abegi: acogida
Aberaskarri: enriquecedor
Aldarrika(tu): proclamar(ado)
Amildegi: precipicio.
Apaia(tu): adornar(ado)
Ardilarru: piel de oveja
Arrenkura: inquisición
Arrotz: extraño
Emagaldu: prostituta
Ernegarazi: hacer rabiar.
Estal(i): tapar(ado)
Euspen: contención
Ezti: miel
Funts: fundamento
Gona: falda
Gupidagabe: cruel
Hazi: semilla
Hauzune: arrabal
Helmuga: meta
Heziketa: forma de educación
Igarle: profeta
Jauts(i): caer(ido)
Jos(i): coser(ido)
Koska: dificultad
Lokar(tu): adormecer(ido)
Maitemin(du): Enamorarse(ado)
Malda: repecho
Mugarri: mojón de límite
Mutu: mudo
Olazti: Olazagutia
Porrot egin: arruinarse(ado)
Sakon: intenso
Tamalez: lamentablemente
Txepel: soso
Zaingo: servicio de vigilancia
Zutabe: columna
Xurka(tu): chupar(ado)

juan azpitia

zoazte hilargira

SUD-OUEST egunkaria dugu Iparaldearen informabide bakarra; eskuindarra eta guztiz frantzes delarikigunean, aise pentsa dezakegu nola maneiatuak garen. Bistan da, beti et beti eskuinera. Kontrainformaziorik izango ez den bitartean, horrela jarraituko da. Nahiz arazo hau guztiz larria iruditu, utziko dut beste aldi batez aztertzeko; bakar bakarrik, bakoitzak ikus dezala zer jarrera daukan jasotzen dugun —herriak jasotzen duen— problema honi buruz.

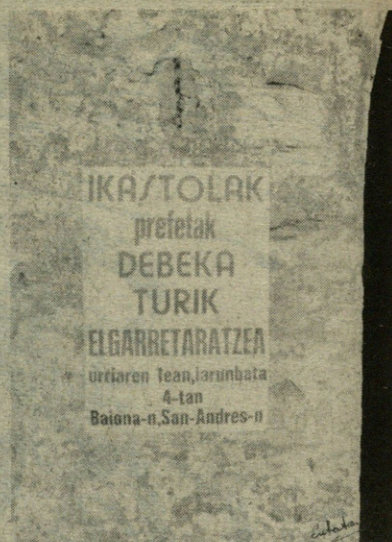
Beraz, SUD-OUEST kasetak ekarri digu berria: Mugerren Lapurdin— auzapeza eta guraso multzo bat ikastola ireki nahiz dabiltzela. Alkate bat ikastolaren alde, zerbait da Iparraldean! Baina, hona non kontrakoak ere—laster laster—agertu zaizkien. Pentsa nor diren? Mugerreko sozialisten taldea. Bistan da, guk euskaldunok sozialismoa ez dakigula zer den. Ikas dezagun beraz: 1— Ikastolak ez direla beharrezkoa frantzes irakaskuntzak euskara irakasten baitigu. 2— Euskara ez dela beharrezkoa, gutti zabaldua baita; ezjakin eta inul bihurtzen ditugula geure haurrak, horrela, langabeziara kondenatuz. 3— Ikastolek diru asko suposatzen dutela herriarentzat eta presa haundiagokoak badaudela bestalde—Mugerreko frantzes irakastetxearen laguntzea, etabar—.

Bai, benetan Mugerreko sozialisten taldeak puntu garrantzitsuenak estaldtzen digu. Zergatik ixiltasun ahalgegarri hori? Zergatik ez aitortu departamenduko irakaskuntzaren dirukutzak 68 milioi zahar edo 680.

000 franko berri baztertzen dituela euskaldunen bizkar eta euskaldunei esker? Zergatik ez aitortu guk euskaldunok bi aldiz behar dugula ordaindu gure irakaskuntza, lehenik Frantziari eta bigarrekin gure benetako euskaltzaletasunari? Euskaldunak, baino garestiago nork ordaintzen du bere irakaskuntza? Sozialistak ote?

Gainera, 68 milioi zahar horik nork daramatza bere poltsara? Ez dira ez, segurrez ere guztientzat galduak...

Hona beraz zer den frantzes sozialisten "la liberté d' expression des langues regionales". Aitortu dezagun hauk denak ttipikeriak zaizkigula, gizon ttipi, sozialismo ttipi, sozialismo izenik merezi ez duena. Ezer ez, zer esan nahi du sozialismo hitzak frantzes batentzat? Hau xe, lehenik frantzes "colon" ttipitizat duela bere burua eta bigarrenik sozialistatzat beharbada. Beste era batera esan genezake: frantzesak beti inperialista dabilela eta sozialista sekulan ez. Beldur naiz, odo-

lean sarturik ote daukan inperialismoaren zenbait mikrobio.

"Vive la France, une, grande eta indivisible". Zer sozialismo mota da hori?

MANEX

LANATHOUA

hots!

DONIBANE LIHITZUNGO IKASTOLAREN DEIA

Donibane Lohitzungo ikastolan 75 haur ditugu eta lokalik inon ezin aurkitu datorren urtean sartzeko. Dakizuen bezala ez dugu dirurik etxe bat erosteko. Behar genuke etxe haundi bat baratz zabal batekin. Donibane edo bere inguruetan. Norbaitek balu horrelako etxe bat alokatzeko edo prestatzeko telefona dezala 26.40.59 edo 26.44.65 zenbakietara, edo berria jakinarazi Ikastolan, Villa Altuena, Rue Duconte. Donibane Lihitzunen.

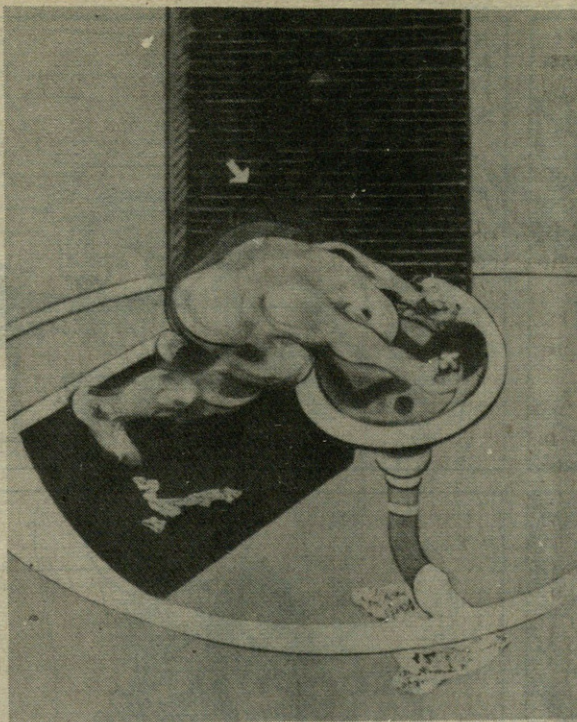
Milesker aitzinetik. Donibane buraso, irakasle eta haurrak.

Euskaraz dakien neska batek haurrak zainduko lituzke abuztuan. Dei Barakoldoko telefono honetara: (94) 4378975.

Sozialistak euskararen aurka.

FRANCIS BACON figura torturatuak

Desanparoak, samindurak eta torturak zigortu eta angustiatutako gizakia: Argi ilun krudel batek gupidabeki erretratatu du. Matraila desitxuratuak, zapatuak eta erreak: Psike oinazedun batek iruditu ditu. Oro gela aseptiko eta metaliko batetan bakun eta preso.

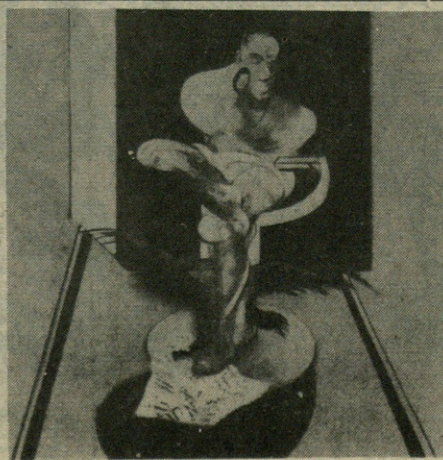
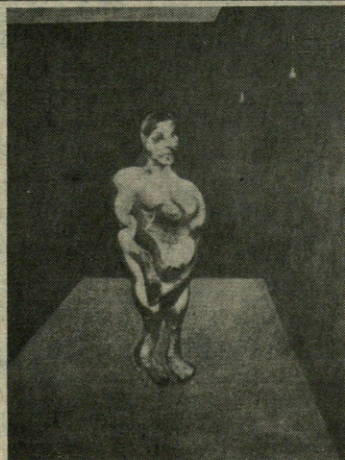
Francis Bacon da kuadro horien erruduna. Dublin-en jaio zen 1909an, ingeles nazionalizatu zen gaztetan eta, harrezgero, Londresen bizi izan da normalki. Egungo artearen kreatorik interesanteenetariko bat eta neofigurazioaren joerako pertsonaia

gorena den Francis Bacon autodidakta da eta hogeitaz geroztik pintatzen du. 1942 inguruan bere bizimodu eta bere obra erabat aldatuko zuen krisi pertsonal bat jasan zuen. Ondoren, munduko pintore ezagun eta ospetsuenetariko bat bihurtu zen.

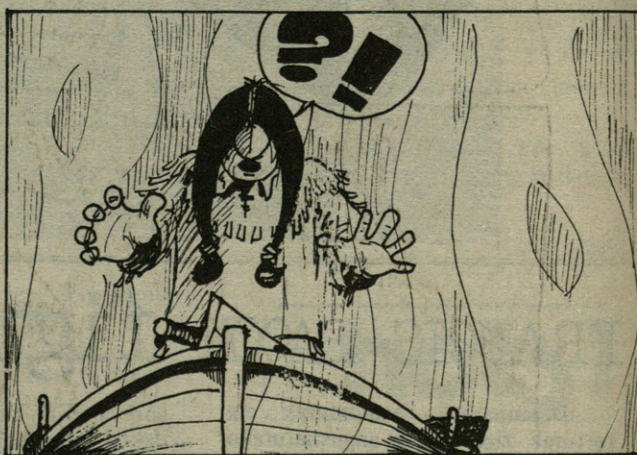
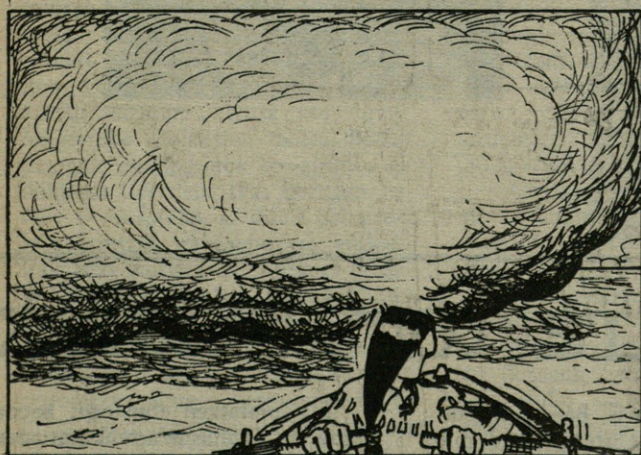
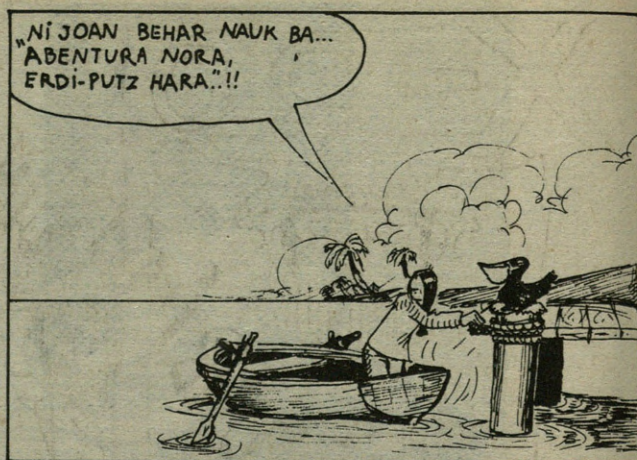
Francis Bacon-en estiloa da eta kuadro bakoitzean une horietan kiroetan duen tentsio akumulatu guztia deskargatzen du. Edota, energia berberak depresioan hondatu eta, deus ezin pinturarik, Londresko edozein kaleartetatik barrena abiatzen da.

Eta pintatzen duenean, Bacon aparta da. Gizatasun arrenkuratuaren aitzinean ipintzen gaitu ustekabea. Bacon-en figurazioa, egiazkoak ez diren imajinen bidez egiazkoa den errealitatea adieraztean datza. Hau da, objektuak subjektiboki iruditzea. Bacon-en espresionismoa bere humanismoari loturik dago, eta bere gizatasunak giza-ustel-atormentatu-bakuna isladatzen du.

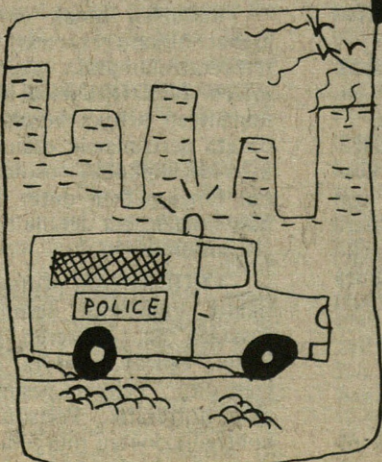
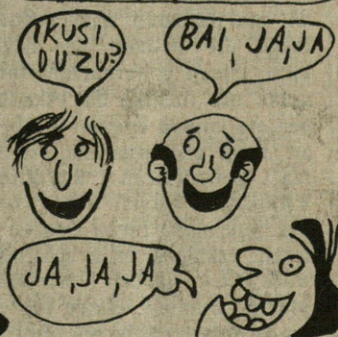
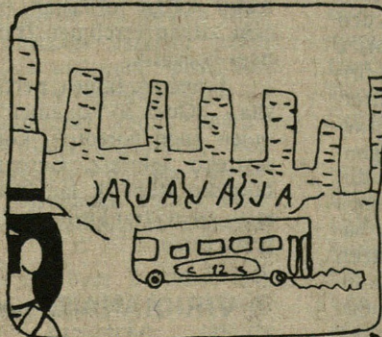
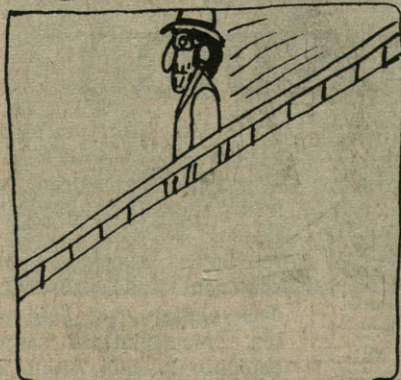
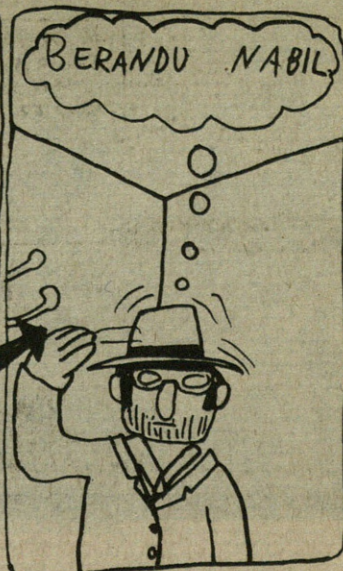
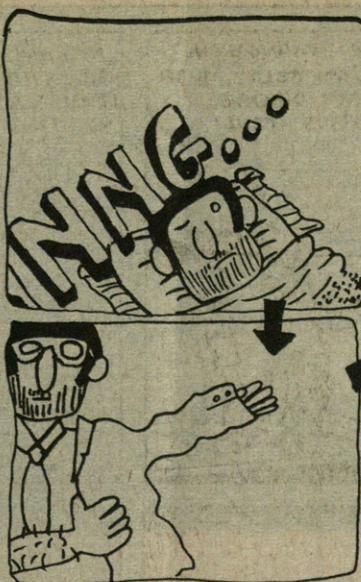
JOSE ANJEL GARAIZAR

erdi-putz

Sortzalleon horrialdea

VIRIDIANA (BUÑUEL)

"Zinean benetako erlazio sozialen erretratoa egiten du, erretrato hauei buruzko ideia konbenzionalak suntsiturik, mundu burgesarren optimismoa ikaratzeko, soluzio konkreto bat porposatu ez arren".

Zentsuraren ganbarak

Aspaldian, aintzina eginiko pelikulak komentatzen ari gara. Frankismoan zehar debekaturik eta zentsuraren almazenetan pilaturik egoniko filmeak, orain, askatasun formal berriak direla medio, bat batean agertzen zaizkigu karteleretan. Honek, nolabaiteko inflakzio zinematografiko bat sortu du. Baina zorionezko inflakzio guztiak bezala laster baretuko dela dirudi. Bitartean, bere garai- an ikusi eta komentatu ezin izan dena orain aztertze-ko aukera dugu, denbora iraganaren kalte eta abantailekin. Husten ari diren zentsuraren ganbarek VIRIDIANA bomitatu dute aurren, 16 urte bahitua mantentzen ondoren.

Lehen erretratoak aipatu ditugu. VIRIDIANA ere erretrato bat da, frankismoaren erretrato kritiko bat; Eta zanpatzaileek han heuren figurak ikusi zituztelako bahitu zuten.

VIRIDIANA, gertakizunak

Viridiana nobizia bat da eta ikasketak ordaintzen dizkion osabarengana doa. Osaba alarguna da, emaztea ezkonberri hil baitzitzaion eta, Viridianaz maitemintzen da.

Viridiana konbentora itzultzekotan denean, bere maitasuna adierazi ondoren eta neskamearen laguntzaz pozoindu egiten du osabak

lokar dadin. Baina gero ez du logilearekin oheratzeko usardirik. Viridiana konbentorantz doanean osabak bereburua hil duelaren berria hartzen du.

Viridiana osabarenean geratzen da, eta osabaren seme naturala den Jorge ere heltzen da. Etxaguntza bion artean gobernatzen dute. Viridiana oso mistika da, eska leei aterpea eta janaria ematen die bere etxean. Jorge utilitarista da, eta etxaguntza gobernatzen iharduten du. Viridiana, Jorge, eta neskamea eta bere alaba hirira doazen gau batetan, eskaleek orjia bat antolatzen dute etxeko jabeen kubertaria eta lujoe-kin. Bueltan, eskale bik Viridiana izorratzen saiatzen dira. Loturik mantentzen duten Jorgek, konbenzi- tu egiten du bata bestea hil dezan.

Azkeneko eszenan, Viridiana neskamearekin dagoen Jorge-ri entregatzen dio etsiturik bere burua.

Hau da argumentoaren azalezko laburpen bat. Pelikula oso konplejoa da eta irakurketa asko egin dakizkio. Blasfemiatik jenialitatera eta surrealistikatik marxistara arteko kalifikatiboak hartu dituen filmea da. VIRIDIANAK, bestalde, badu bere posthistoriarik.

Que lo quemen!

1961ean egin zuen Buñuelek filmea eta, hain zuzen ere, Mexikotik etorri zen egitera. Viridianak zensu-

ra doi doi iragan eta espainiako ordezkari ofiziala izan zen Cannes-ko nazioarteko festibalean: sari nagusia lortu zuen, Urrezko Palma eman zioten.

Baina erreakzioa berehalakoa izan zen. Vaticano-ko komunikabideek blasfemotzat deskomekatu zuten. Zinemagintzako kargu ofizialak beregituratu egin zuten. Zinemagintzako kargu ofizialak beregituratu egin zituen errejimen frankistak Cannes-koagatik.

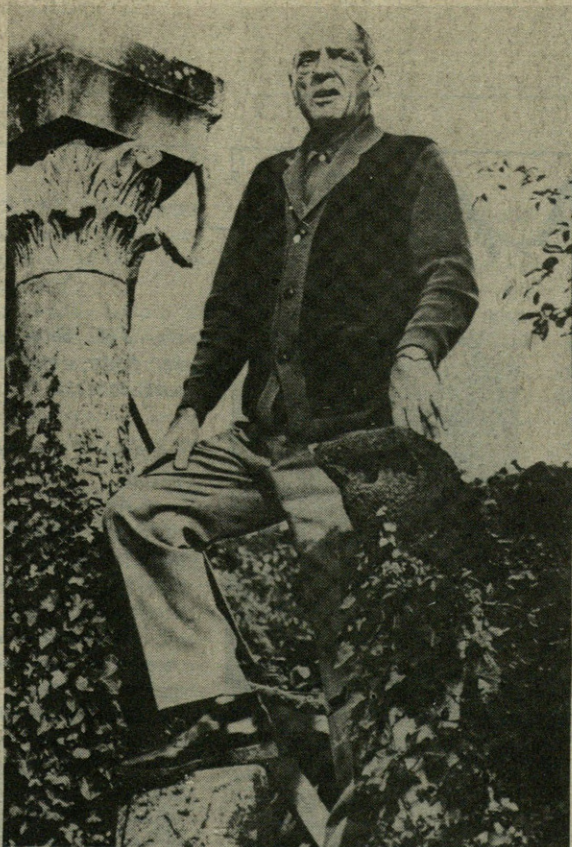
Franco-k filmea, pertsonalki ikusita, "Que lo quemen! oihukatu omen zuen gorrotoz, kopia oro desegiteko aginduz. Geroztik, filmari buruzko isilperik lapidarioena inposatu zuen frankismoak hamasei urtetan zehar.

VIRIDIANA-ko sinboloja

Buñuelen obrak ez dira filme erabat bukatu eta itxi batzuk, interpretatzeko anitz posibilitate eskintzen dute. Diskursoa ideologia dominanteen kritika bezala antolatzen da eta pertsonaiein ezaugarriek (psikiko-ideolojikoek) osotasun horretan funtzionatzen dute. Egitura hau hau situazio eta detaile bilakaera batek sostengatzen du.

VIRIDIANAn, protagonista mistikatik erabateko desmistifikaziora pasatzen da, gertaeren poderioz. Baina, egileak...postura oro suntsitzen ditu. Pelikula pesimista bat da alde horretatik. Pertsonaiak beren kontradikzioetan murgildurik itotzen dira, mundu krudel eta desmitifikatuak. Viridiana eta Jorge konpara-

bost axola dena

Luis Buñuel zutabeen artetik jalgitzen.

izen dira pelikularen bigarren partean, bata mistikoa eta bestea utilitarioa (anjelusaren eszenan adibidez). Osabaren maitasun "kuasi-mistikoa" (ez du aprobetxatzen lo duenean, adibidez) amore ematen ezio dion. Viridianak Jorgeren "desmitikora" eskainiko dabukaeran, derrotaturik. Viridianak sutara botatzen du bere ideologiaren arantzeko koroa.

Jorgek ere bere kontradizioak ditu, burges utilitarista bat delarik. Konpasioz, karropeko zakurra askatzeko erosi egiten duenean ez du ikusten kondizio berberetan doan beste zakur bat. Samaritano onaren parabolaren kritika marxista omen... Halako sujerentziez beterik dago film osoa.

Eskaleak, bestalde, itzalezko elemento bat dira filmean. Azkeneko biolazio intentoa hospitalitatearen izorramendua da. Gratifikazio negatibo izugarri bat da. Eta konplizeak (Jorgek erosten duelarik) bere lagun izorratzailea "Canalla" oihukatuz autotjustifikaturik hiltzen duenean kontrastea izugarria da.

Eskaleen afari-orjia ere antolojiko da. Blasfemia bat, esango luke beatoak. Eskaleek Leonardo Da Vinci-ren "Azken Afaria" kuadroa

imitatzen edo parodiatzen dute, emakume-eskale batek argazki bat atera behar duela eta gonak altzatzuten dituenen. Eszena honek Haendel-en Aleluia du fondo musikalizat.

Viridiana erabat desmistifikaturik eta etsiturik bukatzen da pelikula. Jorge neskamearekin ari da, orduan Viridiana sartzen da bere burua Jorgeri entregatzera. Kartetan hasten dira hirurak. Bukaera orijinalean karten ordeaz ohea zegoen, non lehenbizi neskamea eta gero Viridiana sartzen baitziren. Bajina bukaera hau Buñuel berari ere gehigizkoa iruditzen zitzaion.

Buñuelek pelikulan erakusten duena zera da: ideologia eta konportamendu ideologiko guztiak hipokritak direla, mistika frakasoaren amildegira kondenaturik dagoela eta mundu burges utilitariora bortxan oinharritzen dela, eta bortxa horrek oro harrapatzen duela. Pelikulak alde bi ditu. Bata zeharo pesimista: utopiarik baduzu profanatu egingo zaituzte. Bestea gizartearen kritikaren aldekoa: zineak benetako konbentzionalak hautsita soluzio konkretu bat ez proposatu arren.

JOSEBA SARRIONANDIA

Luis Buñuel zinegile polemiko eta enigmatiko bat da. Calandan jaio zen 1900ean, mendearekin batera. Jesuitekin kolejiatu zen moral katolikoan. Surrealismoarekin hezi zen errepublika eta herbestearen artean. Gero Frantzian eta Mexicon barrena ibili zen, batez ere. Buñueli buruzko polemikak ugariak eta bere esaldiak ("soy ateo gracias a Dios" eta abar) topikoak bihurtu dira. Orain gutxi dela elkarrizketa batetan (elkarrizketak ez zaizkio laket) hau erantzuten zuen, esate baterako:

"Yo no tengo nada que declarar. Me importa un bledo el cine. Cualquier declaración que haga me parece idiota. No tengo nada que decir. Francamente nada, nada. ¿Que quieres que te diga? ¿El cine es una cosa muy bonita donde va uno con la criada los jueves por la tarde para verle... las piernas?(...) ¿Que opina usted del arte? Pues el arte es una cosa muy gorda que esta muy bien. ¿Que es la burguesía? Oiga, me ha olvidado de lo que es la burguesía. ¿Que no es laburguesía? Oiga, me he olvidado tambien (...) ¿Que te hubiera divertido mucho ver como me quemaban en la plaza pública hace cuatrocientos años? Al contrario, al contrario, hubiera sido un de los inquisidores (...) ¿Que si he sido siempre así? Siempre, siempre, siempre. En todas partes, en todas partes, en todas partes (...) El público me importa un bledo. Nunca he hecho nada para el público".

Luis Buñuel gorrari buruzko polemikek ez dute irtenbiderik berarengan, Enigmariak esistitzen ez delako, agian. Surrealista ala errealista sozialagoa ote den planteatzea absurdoa da. Berak esaten duenez, eta esaten dituen gauzen arteko serioena dateke, zinemaren bidez espresatzen da eta hor daude pelikulak. Zine zuzendari bat bere obrak juzgatzen da, eta bere obrak anitz irakurketa posible ditu.

aste giroa

EKAiNA 18/25

LIBURUAK

DIARIO Y CARTAS DESDE LA CARCEL, Eva Forest. HORDAGO. 189 or., 350 pta.

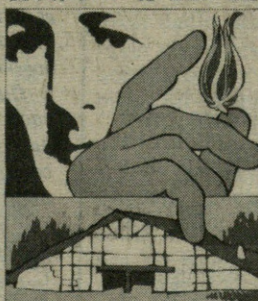
1975ean Parisen argitaratu zen liburu hau eta nahikoa zabaldu zen hemen ere, interesgarria baita oso. 1974-eko irailaren 29tik urriaren 5era idatzi zuen, Yaseriaren, DIRECCION GENERAL DE SEGURIDAD delakoan bederatziz egun pasa ondoren. Evak gai interesgarri asko ukitzen ditu bere seme-alabei idatzitako gutun hauetan. Aldi berean oraindik batera urruti ez dagoen —beharbada oraindik ere hemen bertan dagoen— garai eta egoera bateko testimonio paregabea da, Evak bai baitaki gauzak analizatzen eta espresatzen. Lehen irakurri ez zenuten guztioi, irakur ezazuela.

EUZKADI, LLAMA ETERNA, Agustín de Alzola. GEU. 171 or., 200 pta.

Bueno, egileak aurkez dezala bere lehen nobela hau: "En ella no hallarás más que un poco de amor sexual como culminación

a unas relaciones de mutua simpatía germinal, y sobre todo, un intento de decir públicamente lo que tantas y tantas veces he deseado gritar hasta desgañarme, y sobre lo que he mantenido silencio por temor a que hiciesen enfermar mis glándulas epiteliales". Bueno, ahal duenak uler dezala. Esango dizuet nobela azken urteotako egoerari finkatzen dela, baina oso azaletik, neska ezin ederragoz eta Bilbo aldeko industrialek beterik dagoela, eta gainera gaziki bukatzen dela.

AGUSTIN de ALZOLA

EUZKADI, LLAMA ETERNA

LOS BATALLONES DE EUSKADI, Miguel de Amilibia. TXERTOIA. 233 or., 490 pta.

Duela urtebete Anoetan egin zen Euskadiko Ezkerraren mitinean izan zinetenok eza gutuko zenuten Miguel Amilibia. Argentinatik etorri berria zen eta bere eritziak azaldu zizkigun. Ez da egunero aurkitzen den horietakoa. 1934ean PSOera afiliatu, 1936an Gipuzkoatik diputatu, gerra hasi zenetik Gipuzkoako "Junta de Defensa"ko buru izan zen. 1939an irten behar izan zuen atzerrira. Beraz, gerra gertutik ezagutu zuen; hori da kontatzen diguna estilo bizian. Bere bertsióa PNVkoenen zeharo desberdina da zenbait puntu-

tan, eta ez du hori gordetzen, are gehiago, desberdintasun horik markatzen saiatzen da liburuan zehar. Horregatik ez zion argitaratuko DEIAk iazko udan bidalitako karta bat orain hemen ematen dena. Irakurtzekoa.

DE CANCIONES, DANZAS Y MUSICOS DEL PAIS VASCO, Enrique Jordá LA GRAN ENCICLOPEDIA VASCA. 210 or., 750 pta.

Bai, gai hauk gustatzen zaienentzat, oso ondo liburu. Enrique Jordak zenbait hipotesis egiten du kanta eta dantzei buruz, historian eta beste ikertzaile batzuren lanean oinarriturik.

ALDIZKARIAK

FONTES LINGUAE VASCONUM, studia et documenta. Pamplona. N. 28, enero-abril 1978 199 or., 300 pta.

PRINCIPE DE VIANA instituzioaren babesaren atera-tzen duten aldizkari hau bai dela espezialistentzat. Zenbaki honetan Gaizka Barandiaran, Andolin Eguzki-

tza, J.M. Satrustegi, Endrike Knôrr, etabarren lanak aurki daitezke.

AMARA, 2. zenbakia, 1978ko ekaina.

Amarako parkeaz, CD. VASCONIAkoekin elkarriketa, emakumea komunikabideetan nola tratatzen den, euskal literaturaz, terrorismoaz... hauk dira 2. zenbaki honetako gai nagusiak. Eta aipagarria benetan Donostiako maiatzaren lehenari buruz

KUKUAK egin duen komentarioa. Ah! Ea multikopista horberik aurkitzen duzuen, orri-alde batzu ezin baitira apenak irakurri.

AMARA

1978ko Ekaina 2. zenbakia 2. JUNIO DE 1978 número 2

PARQUE: ¿DÓNDE VA A PARAR LA SUBVENCION DEL AYUNTAMIENTO?

TXISTULARI, Euskal Herriko txistularien elkartasuna. 92. zenbakia, 1977ko urria-azaroa-abendua.

Oso berandu iazko urtea isten duen TXISTULARIren zenbakia. Hala ere, hemen azalduko dugu, interesatuen bat egongo delakoan. Elkartearen berriez aparte, interesgarria Iruiñeako gaiteroek "txanbela"ri buruz egindako erreportajea.

BOLETIN DE LOS COMITES DE APOYO A COPEL. Bizkaia. N. 2, mayo 1978.

Indulto generalaren aldeko borrokari buruz editorial luze bat, gartzeletako lan egoeraz informe bat; Carabanchelen egindako inkesta bat presoen jatorriaz, gartzelan daramaten denbora eta egoeraz, "justizia"rekin dituzten harremanez; bortxaketari buruzko debata bat... gai interesgarriak eta ondo tratatuak boletin honetan.

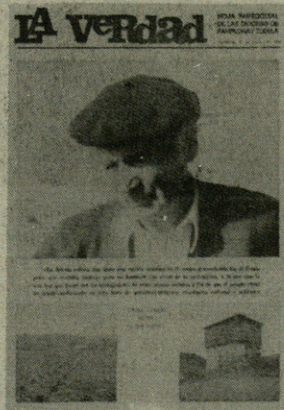
Boletín de los comités de apoyo a
C.O.P.E.L.
BIZKAIAR

sumario

LA VERDAD, hoja Parroquial de las diócesis de Pamplona y Tudela. 4 de junio de 1978. Diktaduraren azken urteetan LA VERDAD subersibo izan zen. Gipuzkoa eta Bizkaiko apaiz "progreak" apenas esistitzen ez zirenean—apaizgoa utzi zutelako edo gartzelan aurkitzen zirelako, e.a.— Nafarroan oraindik apaiz "progreen" mugimendua bizi bizi zegoen eta LA VERDAD-

en bidez adierazten zuten zenbait gauza. Orain Nafarroa lehenago beste probintzietan gertaturikoa iritsi dela dirudi eta, bestalde, ez dago LA VERDADen beharrik gauza batzu esateko. Beraz, asteroko orri parrokiak hau bere tokira etorri da. Dena dela, inguruko gizartearekin lotu nahiean. Euskaraz ebanjelioa ematen da eskutan dugun zenbaki honetan.

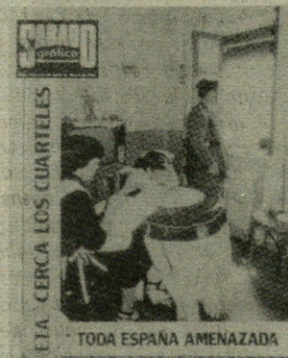
MUJER, BASTA! Coordinadora de barrios, pueblos, fábricas y grupos de la asamblea de mujeres de Vizcaya.

Folleto txiki eta ximple bat emakumearen sexualitateaz eta metodo antikonzeptiboek, errealitatean oinarritua, adibidez Seguritate Sozialak gai hauetan izan behar lukeen erantzukizuna zehazten baitu. Oraingoz Bizkaiko emakumeen batzarrea dirudi dela

Euskal Herrian lanik konkretora eramaten ari dena gai hauetan.

SABADO GRAFICO, n. 1.095, 27 mayo 1978. 60 pta.

SABADO GRAFICOren zenbaki honek azalagatik bakarrik ia merezi du **CERCA LOS CUARTELES, TODA ESPAÑA AMENAZADA.** Barruan sei orrialde, zenbaki honetako erreportajetik haundi-ena, Euskadiri buruz.

DISKOAK

LANZKO ZORTZIKOA, JOSTAKETA DANTZAK, Maurizio Elizalde OTS. LP, 500 pta.

Maurizio Elizalde, Baztango txistulari ezagunak urtero Lanzko ihauterian jotzen dituen Miel Otxinen dantza eta mutildantza eskaintzen dizkigu alde batetik. Horrezaz gain Baztango zenbait doinu, hala nola ipurdi-dantza, esku-

-dantza, e.a. —jostaketa dantzak— garai batean Elizak debekaturikoak. Eta bukatzeko ezta soinua eta eztaietako bertsoak hauek Mauriziook berak kantatzen ditu.

MUSIKA

Behorlegin (Basanafarroa) ekainaren 18an, arratsaldeko 4etan, lehen aldiz eskainiko da **KANTA BI** espektakulua. Egi-leak Gaston Joco, J. Pierre Daguerre, Manex Pagola eta honen emazte Martxelin dira. Lehengo eta oraingo kantak, argazkiak, antzerki zati bat... guzti horrek osatzen du espektakulua, lehenagoko **ZAZPIRIBAI, AITA SEME LABORARI** etabarren bidetik datorrena. Ibilaldi polit bat eta espektakulo berri bat ikusteko aukera.

JAIALDIK

Errezilen San Antoniorene festak, ekainaren 13tik 18ra. 17an erromeria **EGAN** eta Martinekin eta 18an, dantzariak, bertsolariak eta erromeria Zagalztetarekin.

ETA BESTE

gure arrantzaleak

Gure arrantzaleak
ahaztu ditugu,
bainan lagundu behar
lotsarik badugu,
hoien bizitza latzaz
sobera dakigu;
arbuia diegu,
eta Venezuela
bidean dauzkagu.

Bizitza arriskuan
uraren gainean,
famiatiak urrun
ia gehiengan,
ontzia eta zeru
beti urbilean,
arraina beti ihes
egaztiak airean,
diru pixkat etxera
eraman nahiean.

Itsasoko bizitza
oso penatua,
otsaeta bustitik
badute nahikua,
hamaika gau lanean
gogor arituak,
otordurik ere ez
errespetatuak,
eta sarien ordeztuak
mespreziatuak.

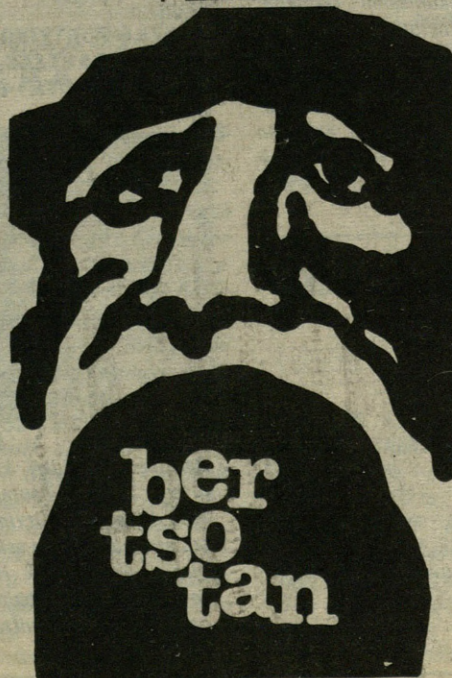
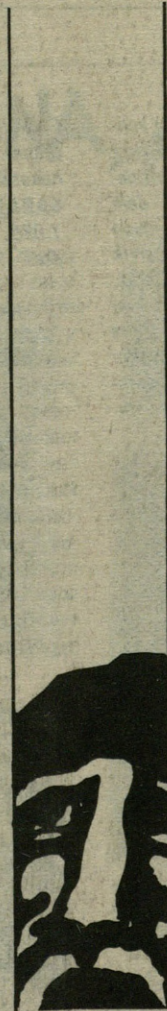
Hamalau ordu eta
gehiago lanean,
urdaila hutsa eta
itsasoa aurrean,
arraina somatzean
poza bihotzean,
zerbait izango dela
jateko etxean,
naiz eta saldu behar
erdi prezioan.

Hainbeste kosta eta
arraina ekarri,
urrutitik pozetan
dirade etorri,
kaia gainean nahi
dute lehen jarri,
bainan gelditu dira
oso negargarri:
ogei pezeta hutsik
baitie ezarri.

Lana ugari eta
nekeak gehiago,
arrantzalearentzat
dirurik ez dago,
aurten egonagatik
bizitza gorago,
arraina saldu behar
askoz merkeago
horrela jarduteko
aldegin nahiago.

"Lagundurikan danoi gugatik
il zanak"ren doinua

ZALDUBI-K

Frantziko agintek
lurrean ez ezik,
itsasoan ere asko
aurten agintzen dik,
beraz berrehun mila
beregaturik,
ezin dute hoietan
egin arrantzarik,
ez badute agertzen
beren lizentzirik.

Beti jardunagatik
arrantzan han bertan,
hirutik biek ezin
arrantza haietan,
arrapatu ezker
multak bizkarretan,
hirurogeita gehio
eroritakotan,
pobretasuna dago
arrantzaleetan.

Gure agintariak
baztertu dituzte,
eta esperantzarik
batere ez dute,
lana eginaz gero
multatu hainbeste
etxean egotea
hobea ez ote?
esker hori ez dute
merezi nik uste.

Gure arrantzaleei
ogei bat pezeta,
eta guk erostean
ehundik pasata,
horretarako inoiz
arrazoirik ez da,
lana egin duenak
gutti kobratuta,
diruzaleak ez du
utziko aseta.

Mundu honetan maiz
ohi dut ikusi,
basatiena dela
askotan nagusi,
handiak txikiena
ahal badu irentsi
lana eginagatik
ahal badu gaitzetsi,
eta besteren lanaz
bere poltsa hazi.

Gure arrantzaleak
daude negarretan,
dirua auzoan da
mina bizkarretan,
laguntza eskatuta
bakarrik uretan,
urrutira dihoaz
penaren penetan,
suerte hobea duten
alderdi haietan!

hormazprayko

zeruko argiaren eranskina
hormastekaria

150 pezeta

Herriarekin - Herriarentzat. CAJA LABORAL

Hona galden: ez zer
nahi nukeen nik, guk zer
behar dugun baizik.

Mitxelena

